

หมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงหมู่บ้านถวายเป็นอาชีพงานไม้แกะสลัก

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพื้นที่หมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวายซึ่งเป็นพื้นที่วิจัยของโครงการวิจัยเรื่อง "การวิจัยแบบร่วมมือที่ใช้ชุมชนเป็นฐานในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร : กรณีศึกษาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ระดับประถมศึกษาที่บ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่" ฉบับนี้ได้มาจากการทำความเข้าใจกับที่ตั้งและสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวาย ซึ่งประกอบด้วยหมู่บ้านกาด หมู่บ้านเกาะ หมู่บ้านขุนคอง หมู่บ้านเดื่อ หมู่บ้านต้นเหือด หมู่บ้านป่าหมาก หมู่บ้านไร่ หมู่บ้านหนองโพงและหมู่บ้านหารแก้ว เกี่ยวกับที่ตั้งและสภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวาย สภาพเศรษฐกิจและงานอาชีพ ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพไม้แกะสลักกับหมู่บ้านถวาย ตลอดจนมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวาย เพื่อให้เห็นภาพเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในพื้นที่หมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวาย ที่ส่งผลต่อสภาพการประกอบอาชีพของหมู่บ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวายและหมู่บ้านถวาย เพื่อให้เป็นข้อมูลสนับสนุนการประกอบอาชีพไม้แกะสลักในการพัฒนาหลักสูตรเศรษฐศาสตร์ สำหรับใช้ในโรงเรียนในระดับท้องถิ่นต่อไป สำหรับรายละเอียดในเรื่องนี้ แบ่งเป็นสี่หัวข้อ คือ ที่ตั้งและสภาพโดยทั่วไป สภาพเศรษฐกิจและงานอาชีพ ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพไม้แกะสลักกับหมู่บ้านถวาย และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเก่าหมู่บ้านใกล้เคียงบ้านถวาย

หมู่บ้านกาด

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านกาด ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้านถวาย มีพื้นที่ใกล้เคียงกับหมู่บ้านถวาย ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 175 ครัวเรือน และมีขนาดประชากร 560 คน ขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 4 ในกลุ่มเก่าหมู่บ้าน อยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านกาดมีลักษณะคล้ายคลึงกับบ้านถวายมาก เมื่อผ่านไปจะมองเห็นทุ่งไม้ว่างกองเกะกะอยู่ที่บริเวณพื้นที่รอบๆบ้านเป็นส่วนใหญ่ บ้านที่อยู่อาศัยโดยทั่วไปเป็นบ้านไม้สองชั้น ชาวบ้านมักต่อเติมพื้นที่หน้าบ้านหรือหลังบ้านที่ยังว่างอยู่เพื่อตัดแปลงมาเป็นสถานที่ทำงานไม้แกะสลัก ใช้เป็นพื้นที่สำหรับนั่งทำงาน เช่น ทาสี ขัดหน้าไม้ ทำเก่า ทาน้ำมัน ลงแว็กซ์ ฯลฯ ซึ่งรับงานต่อมาจากสถานประกอบการที่

บ้านถวายเป็น (หรือที่ร้านค้าใหญ่ที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงบ้านถวายเป็น) ช่างแกะสลักไม้ฝีมือดียังมีอยู่ที่บ้านถวายเป็น ชาวบ้านถวายเป็นไม่มีโรงเรียนในพื้นที่หมู่บ้านของตนเอง ต้องอาศัยโรงเรียนบ้านต้นแก้วในหมู่บ้านต้นแก้วในการศึกษาเล่าเรียน

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจและอาชีพที่บ้านถวายเป็น ชาวบ้านถวายเป็นมีรายได้เฉลี่ย 31,572 บาทต่อหัวต่อปีซึ่งจัดว่าสูงมาก เมื่อเทียบกับชาวบ้านอื่นในอำเภอหางดง ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเป็น 26,305 บาทต่อหัวต่อปี และเมื่อเปรียบเทียบในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน จัดว่ามีรายได้สูงเป็นลำดับที่ 4 ของกลุ่ม ชาวบ้านถวายเป็นส่วนใหญ่ มีบ้านเป็นของตนเอง และมีที่ดินเป็นของตนเองซึ่งเป็นมรดกที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษจึงไม่จำเป็นต้องจ่ายค่าเช่า งานเกษตรเป็นงานอาชีพหลัก ชาวบ้านปลูกข้าว มีการจ้างแรงงานจากที่อื่นมาช่วยทำนา ปลูกถั่วเหลือง เลี้ยงสัตว์จำนวนไม่มากไว้เพื่อบริโภคและขาย นอกเหนือจากการทำเกษตรตามฤดูกาลแล้ว ชาวบ้านถวายเป็นรับจ้างทำงานไม้แกะสลัก

นอกจากทำงานไม้แกะสลักแล้วก็ทำนาด้วย มีอยู่ 2-3 ไร่
จ้างเขาด้วย ทำเองด้วย กินมากกว่าขาย ปลูกถั่วเหลืองขาย
ช่วยกันทำทั้งพ่อบ้านแม่บ้าน และยังเลี้ยงหมูครอก เลี้ยงไว้ขาย
ลูกหมู เลี้ยงไก่ พออยู่ได้ (บันทึกภาคสนาม , 23 สิงหาคม 2544)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านถวายเป็นกับหมู่บ้านถวายเป็น

หมู่บ้านถวายเป็นมีทำเลที่ตั้งใกล้ชิดกับหมู่บ้านถวายเป็น การประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักมีลักษณะที่คล้ายคลึงกับชาวบ้านถวายเป็น ชาวบ้านถวายเป็นทำงานเป็นคนงานประจำในโรงงานที่บ้านถวายเป็นรับค่าแรงรายวัน ชาวบ้านถวายเป็นที่ทำงานรวมกลุ่มกันทำงานมีอยู่ที่ร้านยุทธนา และทำงานรับงานเหมืองงานจากร้านหรือโรงงานมาทำที่บ้านรับค่าจ้างเป็นรายชิ้น ซึ่งพบว่าการรับจ้างงานไปทำที่บ้านมีสองลักษณะคือชาวบ้านถวายเป็นที่ทำงานในโรงงานรับงานจากสถานประกอบการที่ทำอยู่มาทำที่บ้านในช่วงหลังเลิกงานจากโรงงานแล้ว ในที่นี้หมายถึงรวมทั้งรับงานย่อยจากร้านค้ามาทำกันในครอบครัวประจำที่บ้านสำหรับงานรับจ้างชาวที่บ้านถวายเป็นทำกันอยู่ภายในหมู่บ้านมีทั้งประเภทงานไม้ตกแต่งและงานแกะสลักไม้

ปัจจุบันงานแกะสลักไม้มีพบบ่อยเพียงสองหมู่บ้าน ได้แก่ บ้านกาด บ้านต้นเหือด ในกลุ่มเก้าหมู่บ้านเท่านั้น ที่บ้านกาดนี้พบว่า มีช่างแกะไม้ฝีมือดีอยู่หลายราย ช่างแกะสลักไม้ชาวบ้านกาดบางรายนอกจากรับจ้างทำงานให้ร้านใหญ่ในหมู่บ้านถวายเป็นแล้ว ยังได้ผันตัวเองมาเป็นเจ้าของร้านค้างานแกะสลักไม้ในพื้นที่ร้านค้าสองฝั่งคลองด้วยในเวลาเดียวกัน

มีร้านอยู่ที่ตลาดสองฝั่งคลอง เป็นร้านที่เช่าเขาอยู่ ร้านเปิด
ยังไม่ถึงปี ที่จริงอยากเปิดมานานแล้ว แต่ยังไม่เงินทุน ตอนนี้
ทุนพอหมุนได้ (บันทึกภาคสนาม , 15 มกราคม 2546)

นอกจากนี้ที่หมู่บ้านกาดชาวบ้านบางรายรับงานเหมาจากร้านใหญ่ที่บ้านถวายเป็นและร้านที่อยู่ใกล้เคียงบ้านถวายเป็นแล้วกระจายงานต่อไปที่ชาวบ้านใกล้เคียงทำอีกทอดหนึ่ง ตัวอย่างเช่นที่บ้านพ่อหลวง(ผู้ใหญ่บ้าน)บ้านกาด จะรับงานไม้ตกแต่งจากโรงงานขนาดใหญ่ทั้งในพื้นที่หมู่บ้านถวายเป็นและใกล้หมู่บ้านถวายเป็น แล้วมาจ้างชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียงให้ช่วยทำอีกทอดหนึ่ง พ่อหลวงบ้านกาดจะแบ่งงานที่รับมาในส่วนของที่ต้องใช้เวลาและมีมือที่ได้แก่งานตกแต่งเส้นบนพุ่มไม้ แยกออกมาจ้างชาวบ้านอื่นที่มีความชำนาญกว่ารับไปทำอีกทอดหนึ่ง ส่วนขั้นตอนที่เหลือจะมาทำต่อที่บ้านแล้วรวบรวมงานนำส่งสถานประกอบการตามกำหนดเวลาที่ตกลงกันได้

พ่อหลวงบอกรับงานมาจากร้านเชียงใหม่กรี๊ดไชน์
ที่แม่ซึก ทางดง แล้วเอามากระจายให้กับเพื่อนบ้านทำ
ทำมา 2-3 ปีแล้ว งานที่จ้างเขาทำจะเป็นส่วนที่เดินเส้น
เพราะกินเวลาเยอะ จ้างชิ้นละ 10 บาท เขาต้องลงทุนเองด้วย
ส่วนเรามาทำต่อ ทำสี ทำเก่า ลงแว็กซ์ รวมค่าอุปกรณ์ด้วย
จนเสร็จ ประมาณ 50 บาท (บันทึกภาคสนาม , 15 มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านภาค

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านภาคที่ทำงานอยู่ที่บ้าน ของตนเองภายในหมู่บ้าน

แม้ว่าปัจจุบันชาวบ้านภาคมองเห็นความสำคัญของการเป็นเจ้าของร้าน การรับเหมางานจากโรงงานมาทำกระจายให้กับเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นลักษณะงานอาชีพที่มีแนวโน้มทางด้านธุรกิจมากขึ้น อย่างไรก็ตามจากประสบการณ์ที่ผ่านมาชาวบ้านภาคประสบปัญหาเรื่องทุน การแข่งขันกันขายตัดราคา จากประสบการณ์การทำงานไม้แกะสลักที่เกี่ยวข้อง จากคำบอกเล่าของผู้รับงานจ้างเหมางาน รายหนึ่งแสดงให้เห็นถึงความสนใจในการเรียนรู้ในเรื่องการร่วมกลุ่มกันลงทุน การหาตลาด และการรวมกลุ่มของชาวบ้านภาคว่า

สอนให้มีการรวมกลุ่มกัน ร่วมลงทุนกัน การหา
แหล่งทุน การหาตลาดต้องคล่อง (บันทึกภาคสนาม ,
15 มกราคม 2546)

อีกประการหนึ่งชาวบ้านภาคที่มีประสบการณ์ตรงในการมีส่วนร่วมในการผลิตงานไม้แกะสลัก ได้เห็นการขยายตัวของตลาดงานไม้แกะสลักที่ส่งผลต่อปริมาณการผลิตสินค้าที่สูงมากขึ้นมาก ในระยะหลัง ชาวบ้านคำนึงถึงการขาดแคลนไม้ซึ่งเป็นวัตถุดิบในการผลิตสินค้า ต้องการให้รู้จักวัสดุทดแทนเพื่อนำมาใช้ในการผลิต ชาวบ้านเจ้าของงานเหมารายหนึ่งกล่าวว่า

ให้รู้จักใช้วัสดุทดแทน ตอนนี้ไม้ไม่มีแนวโน้มจะนำมา
ใช้มากขึ้น เอมามาแต่งหน้าโต๊ะ กระจาดผสมอัดกาวก็มี
ในเรื่องไม้อาจจะขาดแคลนในอนาคต พ่อหลวงแนะนำให้
มีอาชีพสำรองไว้ เพราะปัญหาเรื่องไม้น่าจะมี (บันทึกภาคสนาม ,
15 มกราคม 2546)

สำหรับช่างแกะสลักไม้ชาวบ้านภาคยังคงเห็นว่าความรู้เกี่ยวกับศิลปะ และความรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในการแกะสลักไม้ รวมถึงการฝึกทักษะการใช้เครื่องมือแกะสลัก เป็นเรื่องที่เขาต้องการให้เด็กรุ่นใหม่ได้เรียนรู้

ความรู้ที่อยากให้สอนให้เด็กคือสอนให้เขาใช้
เครื่องมือเป็น เลือกเครื่องมือให้เหมาะกับงาน ให้เขา
ใช้สืวเป็น มีตัวอย่างคนมาทำให้เด็กดู (บันทึกภาคสนาม ,
15 มกราคม 2546)

ความรู้ที่อยากให้เด็กเรียนในโรงเรียนคืออยากให้
สอนเรื่องเกี่ยวกับศิลปะให้เขา (บันทึกภาคสนาม ,
15 มกราคม 2546)

มุมมองของชาวบ้านภาคในการประกอบอาชีพการทำงานไม้แกะสลักใน
เรื่องการแข่งขันลดราคาสินค้า เจ้าของร้านค้าไม้แกะสลักที่บ้านถวายเป็นหนึ่งกล่าวถึงปัญหาที่พบคือ
'แข่งขันกันลดราคา บางคนเขาก็เงินมา เขาต้องรับขาย ธีรใช้เงิน' (บันทึกภาคสนาม , 15 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านภาคว่าความรู้และ
ทักษะที่ชาวบ้านภาคต้องการมีดังนี้

1. การลงทุน รวมถึงการรวมกลุ่มกัน ร่วมลงทุนกัน
2. การหาแหล่งทุน
3. การหาตลาด
4. การแข่งขันกันลดราคา
5. การใช้วัสดุทดแทน
6. การใช้และเลือกเครื่องมือในการแกะสลักไม้
7. การสอนศิลปะ

4.2. จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานที่โรงงานบ้านถวายเป็น

เนื่องจากความต้องการแรงงานทำงานไม้แกะสลักที่บ้านถวายเป็นค่อนข้างสูง
โรงงานบ้านภาคซึ่งทำงานไม้แกะสลักประเภทงานตกแต่งเส้นสี และทำสีเก่า มองเห็นว่าการมีทักษะ
ในการทำงานไม้ตกแต่ง ซึ่งปกติมีขั้นตอนการทำงานตั้งแต่ 6-10 ขั้นตอน ในโรงงานหลายๆ อย่าง

อาทิเช่น ลงแว็กซ์ ทาสี ทำเก้าอี้ แต่งเส้นสีหุ่นไม้ ฯลฯ และทำงานเก่งคล่องจะช่วยให้แรงงานมีโอกาสที่จะเลือกแหล่งงานและงานทำได้ และมีรายได้เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงต้องการให้โรงเรียนสอนให้เด็กให้มีทักษะในการทำงานไม้แกะสลักได้หลาย ๆ อย่าง

ถ้าเราทำได้หลายอย่าง เราจะหาที่ไหน เขาก็อยากจะรับเรา
แต่ถ้าเราเป็นงานอย่างเดียว เขาก็จะไม่เอาเลย เราทำงานเป็น
หลายๆด้านจะเป็นประโยชน์ต่อตัวเอง ถ้าเราทำงานได้หลายอย่าง
เงินเดือนก็จะขึ้น (สัมภาษณ์กลุ่ม , 3 มีนาคม 2546)

สำหรับเรื่องเงินลงทุน ชาวบ้านภาคกลางเกี่ยวกับความคุ้มค่า
ในการลงทุนว่า (ในการสัมภาษณ์กลุ่ม , 3 มีนาคม 2546)

P 1 : ถ้าจะเอาเงินมาลงทุน(ธุรกิจ) มันคุ้มค่าไหม

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านภาคว่าความรู้และทักษะ
ที่ชาวบ้านภาคต้องการมีดังนี้

1. การฝึกทักษะทำงานไม้แกะสลักในโรงงาน
2. การลงทุนทำธุรกิจ

หมู่บ้านเกาะ

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านเกาะตั้งอยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของหมู่บ้านถวาย ถัดจากบ้านภาค
ออกไปทางทิศตะวันออก มีขนาดประชากรใหญ่เป็นอันดับที่ 5 ในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน อยู่ภายใต้ความดูแล
ขององค์การบริหารส่วนตำบลสบแม่ข่า บ้านเกาะประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 162 ครัวเรือน และมี
จำนวนประชากร 560 คน เท่ากับประชากรที่บ้านภาค สภาพทั่วไปของบ้านเกาะเป็นหมู่บ้านที่มีถนน
เส้นหลักผ่านกลางหมู่บ้านซึ่งไม่ยาวนัก ชาวบ้านส่วนใหญ่ปลูกบ้านอยู่กันเป็นกลุ่ม ค่อนข้างชิดกัน แต่ละ
บ้านมีเนื้อที่ไม่มากนัก ชาวบ้านเกาะมักต่อเติมตัวบ้านเพื่อใช้เป็นสถานที่ทำงานไม้แกะสลักในส่วนของ
พื้นที่บริเวณรอบบ้าน แต่มีจำนวนไม่มากเท่ากับที่บ้านภาคและบ้านถวาย ที่บ้านเกาะไม่มีโรงเรียน

ประจำหมู่บ้าน ชาวบ้านเกาะส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนบ้านต้นแก้ว หรือโรงเรียนบ้านวังศรี ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนหมู่บ้านเกาะ

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านเกาะ ชาวบ้านเกาะมีรายได้เฉลี่ย 28,131 บาทต่อหัวต่อปี จัดว่ามีรายได้อยู่ในลำดับที่ 7 ของกลุ่มเก้าหมู่บ้าน และเมื่อเปรียบเทียบกับชาวบ้านอื่นในอำเภอหาดง ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเป็น 26,305 บาทต่อหัวต่อปี ชาวบ้านเกาะยังคงมีรายได้อยู่ในระดับที่สูงกว่าชาวบ้านเกาะทำการเกษตรตามฤดูกาล ทำนา ทำสวนลำไย เมื่อว่างจากงานเกษตรชาวบ้านเกาะจะทำงานรับจ้างโดยทั่วไป เช่น รับจ้างเย็บผ้า รับจ้างเย็บกระเป๋า รับจ้างก่อสร้าง รับจ้างตัดแยกและบรรจุกล่องลำไยและรวมถึงการรับจ้างทำงานไม้แกะสลักบ้านถวายเป็น

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเกาะกับหมู่บ้านถวายเป็น

ชาวบ้านเกาะทำงานไม้แกะสลักในสถานประกอบการที่บ้านถวายเป็นได้รับค่าจ้างเป็นรายวัน ในรายที่เป็นแรงงานในโรงงานและมีฝีมือในการแต่งเส้นจะรับงานที่โรงงานมาทำต่อที่บ้านอีกในตอนเย็นหลังเลิกงานจากโรงงาน แรงงานคนหนึ่งซึ่งบอกเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงานคนหนึ่งในโรงงานว่า "น้องนั้นแต่ง (งานแต่งเส้นบนหุ่นไม้) เก่ง เองงานไปทำที่บ้านได้" (สัมภาษณ์กลุ่ม 25 กุมภาพันธ์ 2546) กลุ่มชาวบ้านเกาะที่มาทำงานที่บ้านถวายนี้นับว่าทำงานเป็นกลุ่มร่วมกันมานานแล้วมีอยู่ที่โรงงานคุณมยุรี มีบางคนทำงานที่โรงงานนี้มานานถึง 18 ปีแล้ว (สัมภาษณ์กลุ่ม 25 กุมภาพันธ์ 2546) แต่ไม่มีชาวบ้านเกาะที่เป็นเจ้าของร้านค้าที่บ้านถวายเป็น สำหรับภายในหมู่บ้านชาวบ้านเกาะส่วนใหญ่นั่งทำงานกันอยู่เป็นกลุ่มเล็กๆ 2-4 คน กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปในหมู่บ้าน พื้นที่ที่นั่งทำงานรวมกลุ่มกันเป็นส่วนที่ต่อเติมออกมาจากตัวบ้าน ไม่มีฝา โถง มุงหลังคาด้วยกระเบื้อง งานที่ทำล้วนเป็นงานไม้ตกแต่งประเภทแต่งสีและงานทอไม้เนื้อไม้ ไม่พบว่ามีกรแกะสลักไม้ทำกันในพื้นที่หมู่บ้านเกาะ จำนวนชาวบ้านเกาะทำงานในหมู่บ้านมีมากกว่าที่ไปทำที่โรงงาน ทั้งนี้ในระยะหลังเมื่อแต่ละโรงงานที่ทำงานไม้แกะสลักขยายตัวมากขึ้น ชาวบ้านเกาะที่เคยทำงานในโรงงานจำเป็นต้องนำงานที่เคยทำในโรงงานกลับมาทำที่บ้านแทน เนื่องจากที่โรงงานนั้นมีปริมาณสินค้าที่ผลิตในโรงงานเพิ่มมากขึ้นทำให้เนื้อที่ใช้สอยในโรงงานมีน้อยลง

งานมันเป็นเห็ดทะลุ 20 ตัว แต่ให้มาหลายแบบ วิธีรับ
คือเราไปเห็นชื่อเอาไว้ที่ร้าน แล้ววันรุ่งขึ้นเราก็ไปรับของ
เขาจะจัดไว้ให้คนที่สามารถไปรับงานมาทำได้ต้อง
เป็นพนักงานเก่าของร้าน เคยทำกับเขามาก่อนที่ร้าน เดิมที่
ที่ร้านจะมีการทำสี่ที่ร้าน เขาก็เลยให้พนักงานทำสี่รับงานกลับ
มาทำที่บ้านได้ เพราะเขาจะส่งวันที่ไว้แพ็คของ งานที่รับมา
แต่ละครั้งจะต้องนำส่งภายในสี่วัน ... (บันทึกภาคสนาม, 12
มกราคม 2546)

ผู้รับงานมาทำที่บ้านจะได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้นจากร้านหรือสถานประกอบการ และจะต้องรับผิดชอบงานดูแลให้เสร็จตามกำหนดเวลา สองสามีภรรยาคนหนึ่งกำลังนั่งทำงานอยู่ด้วยกันเล่าเกี่ยวกับงานของตนว่า " ต้องรับผิดชอบงานให้เสร็จ ถ้าเราทำเองไม่ทัน เราต้องจ้างคนอื่นมาช่วย" (บันทึกภาคสนาม 12 มกราคม 2546) ไม่พบว่ามีการรับงานเป็นจำนวนมากแล้วมาแบ่งกระจายงานออกไปจ้างคนอื่นทำเช่นเดียวกับที่ทำกันที่บ้านภาค

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเกาะ

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเกาะที่ทำงานอยู่ที่บ้าน ของตนเองภายในหมู่บ้าน

ชาวบ้านเกาะได้เรียนรู้ว่าตลาดงานไม้แกะสลักขยายตัวมากขึ้นในระยะหลัง เนื่องจากปริมาณงานที่ได้ทำเพิ่มขึ้น ปริมาณการผลิตงานไม้ที่เพิ่มขึ้นส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจในห้องถักนี้เองที่เป็นแรงจูงใจให้ชาวบ้านต้องการที่จะผันตัวเองเข้าสู่การทำธุรกิจมากขึ้นชาวบ้านเกาะมีความรู้ความชำนาญในการทำงานไม้แกะสลักเป็นทุนอยู่แล้ว บางรายมีแหล่งเงินทุนอยู่แล้ว แสดงความสนใจในการเป็นเจ้าของธุรกิจของเขาในระหว่างที่คุยกันว่า

ความจริงถ้าเราอยากเป็นเจ้าของธุรกิจก็ทำได้ เพราะ
เรามีหลักทรัพย์สามารถกู้เงินมาทำได้ แต่เราไม่กล้าเสี่ยง
ไม่กล้าลงทุน เพราะไม่มีความรู้ทางธุรกิจ (บันทึกภาคสนาม,
12 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านเกาะว่าความรู้ และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการมีดังนี้

1. ความเสี่ยงในการลงทุน
2. การลงทุนเพื่อการประกอบธุรกิจ

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านเกาะที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานในโรงงานบ้านถวาย

แรงงานบ้านเกาะที่ทำงานในโรงงานมีทำงานทั้งสองลักษณะคือทำงานรับค่าแรงรายวันที่โรงงาน และในแรงงานบางรายสามารถรับงานเหมาไปทำที่บ้านหลังเลิกจากโรงงานรับค่าแรงรายชิ้น ซึ่งส่วนใหญ่เป็นงานแต่งเส้นสี แรงงานบ้านเกาะเห็นว่าถ้ามีทักษะการทำงานได้หลายอย่างทั้งด้านงานแกะสลักไม้ งานไม้ตกแต่งจะดีสำหรับตัวเองและโรงงาน ชาวบ้านเกาะให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องงานไว้ดังนี้ ;

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 25 กุมภาพันธ์ 2546)

P1: ทำอะไรเป็นมากก็ยิ่งดี งานทั่วไป งานรวม ๆ กัน
ทำเป็นทุกอย่างก็ยิ่งดี ไม่ใช่ว่า ทำอะไรก็ทำอยู่อย่างนั้น
แต่ถ้าถ้ามีงานรับ ทุกคนต้องมาช่วยกัน

.....

P2 : ถ้าเร่งต้องมาช่วยกัน มาอุดมาช่วยกันทำเป็นกลุ่ม ต้องเก่งทุกอย่าง

.....

P3 : แต่ละโรงงาน งานที่ทำก็เหมือนกัน ถ้าทำเป็นหลายอย่างจะยิ่งดี

.....

P4 : เรียนแกะดีกว่า ได้เงินมาก

.....

P5 : แต่เราสามารถรับงานแกะเป็นชิ้นก็มี

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านเกาะว่าความรู้และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือการฝึกทักษะการทำงานไม้แกะสลักให้เป็นทุกทักษะทั้งงานแกะสลักไม้และงานตกแต่งไม้

หมู่บ้านขุนคอง

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านขุนคองตั้งอยู่ด้านทิศใต้ของหมู่บ้านถวายเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดประชากรใหญ่ที่สุดในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน อยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนคอง บ้านขุนคองประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 324 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 1,108 คน สภาพทั่วไปของบ้านขุนคองเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรหนาแน่น บ้านที่อยู่อาศัยค่อนข้างทรุดโทรม เมื่อเปรียบเทียบกับหมู่บ้านอื่นอีก 8 หมู่บ้าน หมู่บ้านขุนคองจะถูกแยกออกเป็นสองด้านด้วยถนนสายหลักของหมู่บ้าน พื้นที่แต่ละบ้านมีเนื้อที่ไม่มากนัก (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544) ชาวบ้านส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนวัดขุนคอง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนหมู่บ้านขุนคอง

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านขุนคองมีข้อที่น่าสังเกตคือบ้านขุนคองเป็นหมู่บ้านที่มีประชากรขนาดใหญ่ที่สุดแต่มีรายได้เฉลี่ยต่ำที่สุดในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ย 18,865 บาทต่อหัวต่อปี รายได้เฉลี่ยของชาวขุนคองยังคงอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับหมู่บ้านอื่นในอำเภอหางดง ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยเป็น 26,305 บาทต่อหัวต่อปี ชาวบ้านขุนคองกล่าวถึงงานหลักของตนเองที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรว่า

งานทำนาทำสวนเราก็ทำ แต่เราทำไว้กินเท่านั้นไม่ได้ขาย
มีบางบ้านเลี้ยงสัตว์ก็มี แต่ไม่มาก ทำนา ปลูกข้าว
ปลูกถั่วเหลือง เลี้ยงหมูครอก (เลี้ยงแม่หมูขายลูกหมู) เลี้ยงเป็ด
(บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2546)

ชาวบ้านขุนคองเป็นที่รู้จักว่ามีฝีมือในการทำงานจักสาน ได้แก่สานกระบุง เสื่อ และภาชนะ เครื่องใช้ต่างๆ จุดเด่นด้านงานจักสานซึ่งมีความชำนาญพิเศษของชาวบ้านขุนคองนี้ส่งผลให้บ้านขุนคองมีการรวมกลุ่ม " กลุ่มจักสานขุนคอง " ขึ้น ชาวบ้านทำโครงการ " ห้องโชว์รูมสินค้าเครื่องจักสาน " ขึ้นภายในหมู่บ้าน ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2546 โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาล

ปัจจุบันงานจักสานที่ทำกันที่ชุมชนเป็นสินค้าที่กำลังได้รับความนิยมมาก (บันทึกภาคสนาม , 15 มกราคม 2546) และมีประโยชน์ใช้สอยเปลี่ยนไปจากเดิม แต่เดิมงานจักสานใช้เป็นภาชนะและเครื่องใช้ที่ใช้กันอยู่ตามบ้านในท้องถิ่น แต่ในปัจจุบันนำมาใช้เป็นเครื่องประดับอาคารขนาดใหญ่ต่าง ๆ ในลักษณะของโคมไฟที่ถักสานบนโครงเหล็ก ซึ่งเป็นการออกแบบงานตามสมัยนิยม

งานสานนี้จะต่างไปจากงานสานที่เห็นมาก่อนหน้านี้ในหมู่บ้าน เพราะไม่ใช่งานสานเป็นภาชนะใส่ของ แต่เป็นการสานโดยอาศัยโครงเหล็กที่ตัดเอาไว้แล้วเป็นรูปต่างๆ เพื่อเป็นโคมไฟเพื่อแต่งอาคารบ้านเรือน (บันทึกภาคสนาม, 15 มกราคม 2546)

ชาวบ้านชุมชนได้รับการสนับสนุนในการพัฒนาชุมชนจากภาครัฐบาลหลายด้าน ได้แก่การสนับสนุนด้านเงินลงทุน จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ด้านเสริมสร้างความรู้ทางด้านวิชาการการเกษตร และการส่งเสริมงานอาชีพจากมูลนิธิศิลปาชีพของสมเด็จพระราชินี อย่างไรก็ตามการได้รับความช่วยเหลือดังกล่าวมิได้ส่งผลกระทบต่อการลดภาวะหนี้ให้กับชาวบ้าน

ชาวบ้านเป็นหนี้ ธกส กันเยอะ เขาให้ยืมเงิน 1ปี หรือ 3-5 ปี หรือ 5-10 ปี มีหลายประเภท เช่นถ้าเอามาลงทุนทำนา เขาให้ยืม 1 ปี ซื้อม้าให้ 3 ปี ช่วงที่ทำนา เมื่อเกี่ยวในเดือนมิถุนา กรกฎาคม เริ่มยืมเงินใหม่เดือนมกราคม ปลูกถั่ว ขยายข้าวแล้วส่งธกส แล้วกู้ใหม่ ปลูกถั่วสิ้นเดือนเมษา พฤษภาคม มิถุนา กู้ลงทุนข้าวต่อ เอาเงินที่ยืมใหม่ไปไถชำระเรื่องเก่าให้เสร็จเรียบร้อยก่อน แล้วจึงทำสัญญากู้ใหม่ (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544)

แม้ว่าชาวบ้านจะมีฝีมือทำงานสานไม้ไผ่เหนือกว่าชาวบ้านจากหมู่บ้านใด ๆ ในแก้มหมู่บ้าน และเป็นที่รู้จักฝีมือกันดีแล้ว แต่ชาวบ้านชุมชนยังคงต้องอาศัยบ้านถวายเป็นเส้นทางในการค้าขายงานสานไม้ไผ่ที่พวกเขาผลิตต่อไป

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวขุนคองกับ หมู่บ้านถวาย

เมื่อพิจารณาระยะทางไกลระหว่างบ้านขุนคองกับบ้านถวายในกลุ่มทั้งเก้า หมู่บ้านแล้วพบว่าบ้านขุนคองมีระยะทางไกลจากบ้านถวายรองจากบ้านหอรแก้ว การเดินทางไปรับจ้างทำงานของชาวบ้านขุนคองที่สถานประกอบการที่บ้านถวายเพื่อรับจ้างทำงานรายวันจึงไม่สะดวก อย่างไรก็ตามยังพบว่ามีชาวบ้านขุนคองอยู่กลุ่มหนึ่งที่ทำงานกันเหนียวแน่นอยู่ที่ร้านศิลปะของคุณชั้นแก้ว และด้วยเหตุผลในเรื่องระยะทางไกลนี้เองที่ทำให้การรับส่งงานรายย่อยของชาวบ้านขุนคองกับบ้านถวายไม่สะดวกนัก จึงไม่พบว่ามีการทำงานรับจ้างรายย่อยที่รับงานมาทำกันเองในบ้านที่เป็นครอบครัว

ด้วยความชำนาญในการสานงานไม้ไผ่ของชาวบ้านขุนคองจนเป็นที่ยอมรับของชาวบ้านในละแวกนี้ งานที่รับมาทำในหมู่บ้านขุนคองจึงล้วนเป็นงานสานทั้งสิ้น

บ้านขุนคองนี้เป็นที่รู้จักกันว่าชาวบ้านทำงานสานกันได้ทุกบ้าน ...
ชาวบ้านที่นี่จะเก่งเรื่องสาน เพราะพ่อแม่ปู่ย่าตายายสานเก่ง
มาก่อน (บันทึกภาคสนาม, 15 มกราคม 2546)

ชาวขุนคองทำงานไม้แกะสลักในลักษณะของการรับเหมางานมาจากบ้านถวาย มาที่บ้านใดบ้านหนึ่ง ซึ่งทำหน้าที่เหมือนตัวแทนหรือศูนย์กลางของงาน แล้วที่บ้านนี้จะจัดพื้นที่ที่บ้านของตนทำเป็นพื้นที่ทำงานให้ชาวบ้านใกล้เคียงมานั่งรวมกลุ่มกันทำงาน มักพบเป็นกลุ่มใหญ่ มีคนงานนั่งทำงานกันจำนวนกลุ่มละ 10 คนขึ้นไป งานที่รับมาเป็นลักษณะการตัดต่อนงานส่วนที่เป็นงานสานขึ้นโครงเป็นรูปร่างของภาชนะต่างๆ ไว้ ส่วนการทำสี ทำเก่าจะไปทำต่อที่ร้าน

งานที่ทำอยู่ยังไม่เสร็จที่นี่ จะต้องมีการนำไปทาสีตกแต่งลวดลายต่าง ๆ ซึ่งเขา (เจ้าของร้าน) จะมีการนำไปทาสีตกแต่งลวดลายต่างๆที่เขานำไปทำที่ร้าน เรื่องลวดลายนี้เขาหวงมาก เพราะเกรงว่าจะมีคนอื่นเอาไปเลียนแบบ จำนำไปทำที่ร้าน ด้วยเหตุนี้เลยและสีจึงทำกันที่ร้านเจ้าของ ทำเสร็จแล้วก็วางขายที่ร้านเจ้าของเลย (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544)

คนที่มาทำงานที่บ้านรับงานมานี้จะรับค่าแรงรายวันที่เจ้าของบ้าน ส่วนเจ้าของบ้านจะดูแลค่าวัสดุอุปกรณ์ และดูแลงานส่งตามกำหนดเวลา

เราเหมาเป็นตัว เขาให้โครงเหล็กมา เราลงทุนไม้ไผ่ ค่าแรง สี
ตัวอย่างสินค้าที่เห็นโคมไฟสูง 1 เมตร กว้าง 8 นิ้ว ค่าแรงวันครึ่ง ได้
200 บาท ส่วนคนงานที่จ้างมีค่าจ้างวันละ 80 , 85 และ 100 บาท
ขึ้นอยู่กับฝีมือ (บันทึกภาคสนาม, 15 มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านขุนคอง

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเองภายในหมู่บ้าน

เนื่องจากจุดเด่นของชาวบ้านขุนคองคือมีความชำนาญพิเศษในงานสานไม้ไผ่ เป็นที่ยอมรับของตลาดท้องถิ่นและตลาดข้างนอกมาช้านานแล้ว แต่ชาวบ้านยังคงตั้งคั้งพึ่งพาดตลาด
ธุรกิจงานไม้แกะสลักที่บ้านถวายเป็นกระบวนการผลิตและตลาดอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดต่างประเทศ

เจ้าของบ้านรับจ้างเหมางานรายหนึ่งเปรยให้ฟังถึงถึงความผันเกี่ยวกับงาน
ของตนเองคือ

เริ่มด้วยตนเอง เองงานมาดูแลหัดทำ ส่วนคนงานพวกนี้
เราสอนเขาเพื่อให้เขาทำงานให้เราได้ ตอนนี้อยากจะหา
ตลาดเอง อยากให้ต่างประเทศรู้จักเรา อยากมีโอกาสนเจอ
กับลูกค้าด้วยตนเอง (บันทึกภาคสนาม, 15 มกราคม 2546)

ชาวบ้านกลุ่มผู้รับเหมางานที่บ้านมีปัญหาที่เกิดขึ้นจากการลอกเลียนแบบ
สินค้าจนเกิดการทะเลาะกันสะท้อนให้เห็นความจำกัด ไม่มีความหลากหลายเรื่องแบบสินค้า ปัญหาที่
พบในกลุ่มผู้รับงานมาทำในหมู่บ้านคือผู้ที่รับงานมักมีปัญหาในกลุ่มรับงานด้วยตนเอง โกรธเคืองกัน
เพราะเรื่องการลอกเลียนแบบสินค้ากันทำในกลุ่ม

ป่า...นี่ดูมากเคยมาดำน้ำตนเองด้วย แค่เดินผ่านบ้านหาว่ามา
 แอบดูแบบงานที่เขาสานอยู่ ป่า....เขามีร้านอยู่ที่สองฝั่งคลองด้วย
 แต่ตอนนี้เห็นร้านเขาปิดอยู่ (บันทึกภาคสนาม, 15 มกราคม 2546)

ส่วนหญิงเจ้าของบ้านรับจ้างเหมางานอีกรายหนึ่งเล่าว่า

ตอนนี้มาทำโคมไฟ ยังไม่ถึงปี เริ่มแรกที่นี่มีโคมไฟไม่กี่ร้าน มีการ
 ลักเอาความคิดกัน บางคนเราเอาของไปวางฝากวางขาย ไม่ขายให้
 แต่เอาแบบไปทำเอง แล้วยังเอาต้นแบบมาคืนอีก (บันทึกภาคสนาม,
 15 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านขุนคองว่ามีความ
 ต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับ

1. การหาตลาด
2. การออกแบบสินค้า

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านขุนคองที่เป็นกลุ่มแรงงาน ทำงานที่โรงงานบ้านถวาย

ตามปกติแล้วแรงงานในโรงงานทำงานไม้ตกแต่งจะได้รับการฝึกสอนจากนายจ้าง
 ให้มีทักษะการทำงานไม้ได้ทุกขั้นตอนของงานตกแต่งงานไม้ เพื่อจะได้สามารถทำงานให้แก่เจ้านายได้เมื่อ
 ยามจำเป็น เช่น เมื่อมีงานเร่ง เพื่อให้ทันกำหนดการขนส่งสินค้า แรงงานบ้านขุนคองก็เป็นเช่นเดียวกันได้รับ
 การฝึกให้มีทักษะการทำงานไม้ตกแต่งได้ทุกขั้นตอน ยกเว้นงานแต่งเส้น เนื่องจากเป็นงานยาก ต้องใช้
 เวลาในการฝึก แต่เป็นทักษะงานที่แรงงานต้องการฝึกเพราะมองเห็นว่าจะเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้
 (ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 26 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : ตอนนี้อยากทำ กิ๊กเล่น เพราะยังทำไม่เป็นเลย

.....

P2 : งานที่ทำอยู่ ไม่อยากจะทำงานที่ทำอยู่ตอนนี้ รายวันไม่แพง เหมาก็จะได้เยอะ

.....

P3 : คิดเป็นตัวๆก็ได้

.....

P4 : ไม่ได้ เหมาก็จะได้ทำอยู่กับบ้าน

.....

P5 : เพราะงานมีเยอะแบบนี้ เขาจ้างคนอื่นทำที่บ้านได้

แรงงานเห็นว่วิชาชีพหัตถกรรมมีความสำคัญต่อการทำงานในโรงงานประเภทงานไม้ตกแต่ง

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 26 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : เรียนศิลปะหัตถกรรม งานที่ใช้มือ ให้หัดใช้มือ

และเนื่องด้วยที่โรงงานของคุณชั้นแก้วตั้งอยู่หลังร้านศิลปะซึ่งเป็นร้านค้าของคุณชั้นแก้ว ที่ตั้งร้านค้าอยู่ในพื้นที่ร้านค้าสองฝั่งคลอง แรงงานมีโอกาสใกล้ชิดกับการค้าขายที่ร้านค้า จึงต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องค้าขาย

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 26 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : ถ้าเลือกได้ เราอยากเป็นเจ้าของร้านของเราเอง

.....

P2 : เรียนรู้ว่าจะป็นเจ้าของร้านได้ยังไง ลงทุนยังไง กู้ธนาคาร

ยังไงที่ดอกเบียไม่ แพง หาเพื่อนมารวมกลุ่มยังไง

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านขุนคองว่ามีความต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับ

1. การฝึกทักษะการทำงานเพิ่ม
2. การหาตลาด
3. การเรียนศิลปหัตถกรรม
4. การลงทุนและการกู้เงินธนาคาร

หมู่บ้านเดื่อ

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านเดื่อตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านถวายเป็นพื้นที่ติดต่อกับหมู่บ้านถวาย ขนาดประชากรใหญ่เป็นอันดับที่ 6 ในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน บ้านเดื่ออยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 138 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 497 คน สภาพโดยทั่วไปของหมู่บ้านเดื่อเป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ด้านหนึ่งของหมู่บ้านเป็นที่นาผืนใหญ่ บ้านเรือนปลูกไม้หนานแน่นนัก แต่บ้านที่อยู่อาศัยจะคับแคบกว่าบ้านเรือนของชาวบ้านใกล้เคียงเช่น บ้านในหมู่บ้านป่าหมาก (บันทึกภาคสนาม , 20 สิงหาคม 2544) ที่หมู่บ้านเดื่อไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้านเป็นของตนเอง ชาวบ้านเดื่อส่วนใหญ่จึงสำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนวัดจอมทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้ชุมชนบ้านเดื่อ

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านเดื่อ รายได้เฉลี่ยของชาวบ้านเดื่อ 27,219 บาทต่อหัวต่อปี จัดอยู่ในอันดับที่ 8 ในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน ชาวบ้านเดื่อทำการเกษตรเป็นหลักและทำงานรับจ้างเป็นงานเสริม ชาวบ้านคนหนึ่งกล่าวถึงอาชีพของตนว่า "ทำไร่นา ปลูกถั่วเหลือง ปลูกข้าว แต่อาชีพที่ทำรายได้ให้ชาวบ้านพออยู่ได้ในขณะนี้คืออาชีพที่มาจากงานไม้ที่รับมาจากบ้านถวาย"

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเดื่อกับหมู่บ้านถวาย

ที่บ้านเดื่อมีโรงงานทำเฟอร์นิเจอร์ไม้อัดที่แต่งด้วยไม้ไผ่สานด้านนอก ซึ่งเป็นงานไม้แกะสลักแบบหนึ่งที่กำลังได้รับความนิยมสูงจากลูกค้างานไม้แกะสลักในตลาด (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546) มีสองโรงงาน แต่ละโรงงานมีคนงานและช่างทำงานอยู่ 10-14 คน โรงงานทั้งสองนี้รับงานจากศูนย์ไม้แกะสลักทั้งสองศูนย์ (ศูนย์นอกและสองฝั่งคลอง)

คุณ.....บอกรับจ้างทำงานให้ร้านทั้งหมดสิบกว่าร้าน ในศูนย์นอก และที่ตลาดสองฝั่งคลอง มีช่างไม้ประจำทั้งหมด 8 คน และคนงาน อีก 6 คน ไม่เป็นนักธุรกิจเสียเอง เนื่องจากว่าไม่อยากเสี่ยง อยากให้ค่อยเป็นค่อยไป เพราะไม่อยากลงทุนมาก (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

นอกเหนือจากงานทำเฟอร์นิเจอร์แล้ว พบว่ามีชาวบ้านเดิมที่ทำงานที่โรงงานในบ้านถวาย ได้รับค่าจ้างรายวันอยู่ที่ร้านยุทธนาเป็นกลุ่มใหญ่หลายคน มีทั้งแรงงานชายและหญิง ส่วนใหญ่เป็น คนหนุ่มสาว เพราะงานที่นี่เป็นงานหนัก เช่นงานหีบห่อ ยกสินค้าบรรจุกล่อง เป็นต้น (สัมภาษณ์กลุ่ม, 1 มีนาคม 2546) แต่ยังไม่พบว่าชาวบ้านเดิมที่มาประกอบธุรกิจเป็นเจ้าของร้านที่ศูนย์หัตถกรรมทั้งสองแห่งทั้งที่ศูนย์นอกและสองฝั่งคลอง สำหรับในส่วนที่โรงงานหมากจากบ้านถวายมาทำที่บ้านของตนได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น มักพบว่าชาวบ้านเดิมมักทำงานเป็นกลุ่มญาติพี่น้อง โดยแบ่งหน้าที่กันทำตามความถนัด

ในบริเวณพื้นที่ที่บ้านป่า....มองเข้าไปเห็นมีหญิงจำนวนห้าคน นั่งทำงานกระจายกันอยู่ภายในรั้วเดียวกัน ที่ภายในรั้วเป็นแนวเดียวกันยาวราว 20 เมตรนี้มีบ้านในอยู่ 5 หลัง ทุกหลังล้วนเป็นญาติพี่น้องกันป่าสอนบอก คุณ.....นั่งทาสีตัวซาลามานเดอร์เกาะ ขอนไม้ที่ให้ดูบ้านหลังหนึ่ง คุณ.....ยืนทาสีถาดไม้ลายไม้ไผ่ขัดตรงแคร่ตัวไม้ต้นไม้ใหญ่ คุณ....วันปกติจะทำงานเป็นก๊ออยู่ในเวียงป่า....และป่า....นั่งขัดสีที่ถาดออกเพื่อ ทำให้ดูเก่าอยู่ที่แคร่อีกตัว ห่างออกมาและอยู่ไม้ต้นไม้ใหญ่อีกต้น คุณ....กำลังขัดถาดให้ ชาวเรือบอยู่หลังกองไม้ได้ดูบ้าน (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านเตื่อ กับหมู่บ้านถวาย

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเองภายในหมู่บ้าน

การทำตู้เฟอร์นิเจอร์โครงไม้อัดตกแต่งด้วยไม้ไผ่สานของโรงงานบ้านเตื่อ แม้จะมีงานสั่งเข้ามามาก และไม่มีโรงงานที่อื่นใดรับทำงานประเภทเดียวกันอีกในละแวกนี้ ชาวบ้านเตื่อซึ่งเป็นเจ้าของโรงงานยังคงรับงานตามคำสั่งทำจากร้านค้า ไม่คิดจะประกอบธุรกิจเอง ด้วยเหตุผลว่า "ไม่อยากเสี่ยง"

ไม่เป็นนักธุรกิจเสียเองเนื่องจากว่าไม่อยากเสี่ยง อยากให้ค่อยเป็นค่อยไป เพราะไม่อยากลงทุนมาก (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

นอกจากปัญหาไม่กล้าตัดสินใจในการลงทุนแล้ว ผู้รับจ้างเหมางานชาวบ้านเตื่อ ยังพบปัญหาของเจ้าของร้าน

การแข่งขันกันทำไม้กับเราก็มีที่ลำพูน พอรู้ว่าเราทำอะไรก็ทำตาม การเลียนแบบสินค้าเป็นปัญหาที่แก้ยากในการผลิตตู้เฟอร์นิเจอร์ (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านเตื่อว่ามีความต้องการความรู้และทักษะเกี่ยวกับ

1. การตัดสินใจลงทุนเกี่ยวกับธุรกิจ
2. การออกแบบสินค้าแบบใหม่ๆ

4.2. จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานที่โรงงานบ้านถวายเป็น

แรงงานบ้านเดื่อกลุ่มนี้เป็นแรงงานกลุ่มคนหนุ่มสาวที่ทำงานในโรงงานเป็นกลุ่มที่เพิ่งเข้ามาทำงานในโรงงาน มีข้อสังเกตคือไม่มีสนใจที่จะทำธุรกิจของตนเอง แต่มีความกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ทักษะงานไม้แกะสลักเพื่อประโยชน์ในการประกอบอาชีพ แรงงานมองเห็นว่าถ้าเรียนรู้ทักษะในการทำงานทั้งงานแกะสลักไม้ และงานไม้ตกแต่งเช่นงานเดินเส้นเพิ่มขึ้นจากที่ตนเองมีอยู่ เป็นสิ่งที่สนใจที่จะทำ มองเห็นว่างานอะไรที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับตนเองได้จะมีความสนใจเป็นพิเศษ (ในการสัมภาษณ์กลุ่ม, 1 มีนาคม 2546)

P1 : อยากทำงานม้วนเส้น และแต่งเส้น แต่ยาก ต้องหัดทำ แต่ยังไม่เป็น

.....

P2 : จะรับงานเหมาแต่งเส้นไปทำที่บ้านหลังเลิกงานได้ ได้ค่าจ้างเพิ่มขึ้น

.....

P3 : อยากแกะสลักเป็น ได้ค่าแรงเยอะ

.....

แรงงานบ้านเดื่อมองเห็นว่าการมีทักษะการทำงานไม้ที่ยากเช่นงานแต่งเส้นและงานแกะสลักไม้ จะเปิดโอกาสให้แรงงานทำงานได้มากคนอื่นและมีรายได้สูงขึ้น

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านเดื่อว่าความรู้และทักษะที่ชาวบ้านเดื่อต้องการคือ การฝึกทักษะการทำงานตกแต่งไม้ในโรงงานให้เป็นทุกทักษะ

หมู่บ้านต้นเหือด

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านต้นเหือด ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านถวายเป็นเหือดบ้านเดื่อขึ้นไปทางทิศเหนือ มีขนาดประชากรใหญ่เป็นอันดับที่ 7 ในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน อยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 139 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 455 คน หมู่บ้านต้นเหือดไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้านของตนเอง สภาพทั่วไปของหมู่บ้านต้นเหือดมีพื้นที่ติดต่อกับบ้านป่าหมาก ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์หัตถกรรม (ศูนย์นอก) ชาวบ้านต้นเหือดส่วนใหญ่สนใจประกอบธุรกิจมากกว่างานรับจ้าง (บันทึกภาคสนาม, 27 กุมภาพันธ์ 2546) ชาวบ้าน

ต้นเห็ดสำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนวัดจอมทอง ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนหมู่บ้านต้นเห็ด

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านต้นเห็ด ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ย 33,551 บาทต่อหัวต่อปีจัดว่ามีรายได้สูงเป็นลำดับที่ 3 กลุ่มเก้าหมู่บ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำการเกษตรและรับจ้างทำงานไม้แกะสลักป้อนร้านค้าที่บ้านถวายและที่ศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลัก (ศูนย์นอก) นอกจากนี้มีชาวบ้านส่วนหนึ่งเริ่มผันตัวเองในการประกอบธุรกิจงานไม้แกะสลัก

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านต้นเห็ดกับหมู่บ้านถวาย

ชาวบ้านต้นเห็ดไม่พบว่ามีการเดินทางไปทำงานที่โรงงานบ้านถวายเพื่อรับค่าจ้างเป็นรายวัน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งหมู่บ้านต้นเห็ดไม่ไกลจากศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักบ้านถวาย (ศูนย์นอก) ซึ่งเป็นที่ตั้งของร้านค้าไม้แกะสลัก ชาวบ้านต้นเห็ดมักทำงานกันเป็นกลุ่มในพื้นที่หมู่บ้านต้นเห็ดเอง โดยรับจ้างงานทำงานเป็นรายชิ้นจากร้านค้าที่ศูนย์นอกและศูนย์สองฝั่งคลอง (บันทึกภาคสนาม 12 มกราคม 2546) งานที่รับจ้างทำที่บ้านต้นเห็ดมีทั้งงานแกะสลักไม้และงานตกแต่งไม้

ช่าง (แกะสลักสิงห์) มานั่งรวมกันที่นี่เพื่อรับจ้างแกะ แต่ตอนนี้ยังไม่มีจ้างแกะ ช่างคุยพูดด้วยใบหน้าที่เป็นห่วง งานที่ทำอยู่ก็คือทำทิ้งไว้อย่างนั้นก่อน ปกติเจ้าของร้านเมื่อเขาต้องการสิงห์ไม้แกะ เขาจะมาที่นี่ เราไม่ไปเร่ขาย เพราะเขาจะกดราคาเราช่าง....บอก ทั้งที่งานแกะไม้ที่บ้านต้นเห็ดจะมีเจ้าเดี่ยวนี้นั่น (บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

และเนื่องจากทำเลที่ตั้งบ้านต้นเห็ดทำให้ชาวบ้านต้นเห็ดได้มีโอกาสใกล้ชิดกับธุรกิจการค้าไม้แกะสลัก จึงพบว่าชาวบ้านส่วนหนึ่งผันตัวเองเป็นเจ้าของร้านค้าและทำงานไม้แกะสลักป้อนร้านค้าของตัวเอง ชาวบ้านผันตัวเองมาทำธุรกิจในระดับธุรกิจขนาดเล็กแบบครอบครัว

คุณ..... และเพื่อนอีก 5 คน เป็นชาย 2 คนและนอนนั้น
เป็นหญิง กำลังหาสีบ้าง ลงแวกสีบ้าง ชัดเงาไม้บ้าง ต่าง
นั่งกระจายทำงานอยู่ที่หลังร้าน ซึ่งทำเป็นหลังค้ายื่นออกไป
ข้างฝาทำเป็นตาข่ายเพื่อให้ระบายอากาศได้ (บันทึกภาคสนาม 27
กุมภาพันธ์ 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้าน ต้นเหือด

4.1. จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของ ตนเองภายในหมู่บ้าน

สภาพแข่งขันด้านการผลิตในตลาดไม้แกะสลักสูง ช่างแกะหุ่นวายหนึ่ง
เปรียบเทียบกับสถานการณ์การประกอบอาชีพของช่างแกะรับจ้างในท้องถิ่น รวมถึงความสนใจเรื่องธุรกิจว่า

ตอนนี้ช่างแกะไม้หลายคนหันไปทำงานไม้ไผ่แทน เพราะมีงาน
มากกว่า เราจะรับจ้างทำอย่างเดียว ไม่ไปทำธุรกิจเพราะไม่มีทุน
(บันทึกภาคสนาม, 12 มกราคม 2546)

ในขณะเดียวกันมีชาวบ้านต้นเหือดมีความสนใจในการเป็นเจ้าของ
กิจการร้านค้ามากขึ้น ประกอบกับทำเลที่ตั้งที่อยู่ใกล้บ้านป่าหมากซึ่งเป็นพื้นที่ร้านค้างานไม้แกะสลัก
เป็นที่รู้จักของตลาดภายนอกดีอยู่แล้ว ชาวบ้านต้นเหือดจึงสนใจเข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจไม้แกะสลัก
ในลักษณะของผู้ผลิตงานป้อนร้านค้าของตนเองมากขึ้น

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปมุมมองของชาวบ้านต้นเหือดว่า ความ
รู้และทักษะที่ชาวบ้านต้นเหือดต้องการคือ

1. การหาแหล่งทุน
2. การประกอบธุรกิจผลิตและธุรกิจร้านค้า

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานที่โรงงานบ้านถวาย

เนื่องจากพื้นที่บริเวณที่ตั้งของที่ทำงานเป็นที่ตั้งของศูนย์การค้าที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางสัญจรไปมาเพื่อติดต่อและซื้อสินค้าอย่างเนืองแน่นตลอด แรงงานดังกล่าวมีชีวิตที่ใกล้ชิดกับการขายและธุรกิจมากกว่ากลุ่มอื่น จึงมีความสนใจงานด้านธุรกิจการขายเป็นพิเศษ (ในการสัมภาษณ์กลุ่ม, 27 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : เราอยากจะทำธุรกิจของเราเองมากกว่าเป็นลูกจ้าง แต่ยังไม่กล้าตัดสินใจทำ

แรงงานบ้านต้นเหือดมองเห็นว่าการมีทักษะเกี่ยวกับการขาย ตลอดจนการติดต่อสื่อสารกับลูกค้าต่างประเทศเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลัก ดังนั้นความต้องการความรู้และทักษะด้านเทคนิคการขาย ด้านภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์เพื่อการสื่อสาร (ในการสัมภาษณ์กลุ่ม, 27 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : ทำยังไงจึงจะขายของได้ ขายเก่ง

.....

P2 : ภาษาก็สำคัญ แถวนี่มีฝรั่งมาเดินซื้อของเยอะ

.....

P3 : เรื่องใช้คอมพิวเตอร์ก็สำคัญ เวลาเขาสั่งของมาทางโน้น เราอ่านออเดอร์เขา
รู้เรื่องว่าจะเอาอะไร

.....

อย่างไรก็ตามแรงงานบ้านต้นเหือดได้ให้ความสนใจให้ต่อการเรียนรู้ในด้านการผลิตในเรื่องการสี ดังนี้

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม, 27 กุมภาพันธ์ 2546)

P1 : การออกแบบเกี่ยวกับสี จะใช้สีอะไรกับสีอะไรกับหุ่นจึงจะเข้ากันได้ดี
จะได้เอามาใช้กับงานที่ทำอยู่ได้ (สัมภาษณ์กลุ่ม, 27 กุมภาพันธ์ 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านขุนควงว่าความรู้และทักษะ
ที่ชาวบ้านต้นเหือดต้องการคือ

1. การตัดสินใจประกอบธุรกิจ
2. การออกแบบเกี่ยวกับการใช้สี
3. การติดต่อสื่อสารกับลูกค้า

หมู่บ้านป่าหมาก

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านป่าหมาก ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือของหมู่บ้านถวายเป็นขนาด
ประชากรใหญ่เป็นอันดับที่ 8 ในบรรดาเก้าหมู่บ้าน อยู่ใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบล
บ้านแหวน มีขนาดหมู่บ้านใหญ่เป็นอันดับที่ 7 ของหมู่บ้านจำนวนทั้งหมด 13 หมู่บ้านในตำบลบ้านแหวน
ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 113 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 391 คน พื้นที่ส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน
ป่าหมากเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจงานไม้แกะสลักบ้านถวายเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ในหมู่บ้านถวายเป็น
แต่พื้นที่ส่วนนี้มีการปรับปรุงพื้นที่ให้เป็นแหล่งค้าขายที่เหมาะสมกับการต้อนรับนักท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่ นักท่องเที่ยว
มักเข้าใจว่าพื้นที่หมู่บ้านป่าหมากส่วนนี้เป็นหมู่บ้านถวายเป็นลักษณะของพื้นที่ส่วนนี้มีลักษณะที่เด่นชัดคือ

ตลาดสินค้าที่นี่เป็นที่ของเอกชนที่นำเอาผลิตภัณฑ์ไม้แกะสลัก
บ้านถวายเป็นมาขาย และเป็นที่รู้จักว่าเป็นตลาดบ้านถวายเป็นของ
นักท่องเที่ยวมากกว่าตลาดสองฝั่งคลองของชาวบ้านถวายเป็นเอง
ข้อได้เปรียบของตลาดนี้มีมากกว่าตลาดที่สองฝั่งคลอง เนื่องจาก
ที่นี่มีสินค้าให้เลือกหลากหลายกว่ามาก นอกจากงานไม้แกะสลักแล้ว
ยังมีทั้งงานหัตถกรรมผ้า เสื้อผ้าพื้นเมือง เครื่องเงิน เครื่องไม้ เครื่อง
เฟอร์นิเจอร์ชิ้นใหญ่ นอกจากสินค้าพื้นเมืองของภาคเหนือแล้ว ยังมี
สินค้าจากที่อื่นมาวางขายร่วมอยู่ด้วย เช่นสินค้าไม้มะม่วงจากสุพรรณบุรี
งานไม้ไผ่ และอื่นๆอีกมาก นอกจากสินค้าที่หลากหลายแล้ว สิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกอื่นๆที่ศูนย์ออกนั้นจะมีให้ลูกค้าอย่างครบถ้วน ได้แก่ มีห้องน้ำสะอาด มีร้านขายอาหารเครื่องดื่มเพียง มีตู้เอทีเอ็ม สถานที่บริการขนส่งสินค้า และมินิมาร์ท และประการสำคัญเห็นจะได้แก่การมีพื้นที่สำหรับจอดรถที่สะดวกสำหรับรถโค้ชคันใหญ่ รถตู้ รถยนต์ส่วนตัว ได้อย่างเพียงพอ (บันทึกภาคสนาม, 21 ธันวาคม 2545)

หมู่บ้านป่าหมากไม่มีโรงเรียนประจำหมู่บ้านเป็นของตนเอง ชาวบ้านป่าหมากสำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนบ้านต้นแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่ตั้งอยู่ใกล้กับชุมชนหมู่บ้านป่าหมาก

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านป่าหมาก ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ย 29,194 บาทต่อหัวต่อปี จัดว่ามีรายได้สูงเป็นลำดับที่ 6 ของกลุ่มเก้าหมู่บ้าน แม้พื้นที่บริเวณป่าหมากจะเป็นที่ตั้งของร้านค้า แต่ก็พบว่าธุรกิจการค้าเป็นของพ่อค้านักธุรกิจที่มาจากที่อื่นเป็นส่วนใหญ่ และเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่โตอย่างรวดเร็วในพื้นที่บ้านหนองไขว่ แม้พื้นที่ป่าหมากจะเป็นแหล่งธุรกิจที่เป็นที่รู้จักดีของตลาดภายนอกและมีผู้ประสบความสำเร็จจากธุรกิจเป็นจำนวนมาก แต่ก็มีชาวบ้านป่าหมากจำนวนหนึ่งที่ประสบความล้มเหลวจากการทำธุรกิจร้านค้า เนื่องจากขาดประสบการณ์ ประสพปัญหาต่าง ๆ จนไม่สามารถดำเนินการต่อไปได้ อดีตเจ้าของร้านค้ารายหนึ่งเล่าว่า

คุณ.....เล่าว่าเคยมีร้านที่ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายเป็นตั้งแต่ปี '33 แต่ตอนนี้เลิกแล้ว เลิกไปตั้งแต่ปี '43 เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่ ในช่วงที่มีร้านนั้น ได้ทำงานไม่ไปด้วยและขายไปด้วย ของที่ขายในร้านเป็นของที่นำมาแต่งเองทั้งสิ้น ในช่วงนั้นดูเหมือนมีรายได้ดีเนื่องจากเงินเข้าปีละหลายล้านบาท แต่มีปัญหาเรื่องเช็คค้างต้องขายเช็ค ดอกเบี้ยร้อยละ 6 ก็ต้องยอม เพื่อหมุนเงินให้ทันที่จะมาดำเนินการกิจการต่อไป ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไม่ตก แม้เป็นลูกค้าเก่าก็โกงกัน ลูกค้าที่เคยให้เงินสดในงวดแรกๆงวดต่อมาไม่ให้และสั่งของเพิ่มเราไม่ให้ใหม่ก็กลัวว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับเงินงวดก่อน เป็นอยู่อย่างนี้

นอกจากนี้ยังมีปัญหาการขายแข่งขันกันตัดราคากันเองในกลุ่มผู้ขายด้วยกัน บางร้านยอมขายขาดทุนเพื่อให้ได้ขาย ทำให้เราขายได้ไม่คุ้มทุนที่ลงไป และยังมีปัญหาเรื่องตำรวจ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ที่มักจะมาวนเวียนติดตามกวนใจ ริดไถอยู่ตลอดเวลา จะต้องมีการจ่ายเป็นประจำเดือนละ 1,000 บาท หรือไม่ก็ต้องจ่ายเป็นงวด บางครั้งปรับ 8,000 บาท เขียนใบเสร็จ 20,000 บาท บางครั้งเอาเป็นแสน เมื่อมีออเดอร์เข้ามามากก็จะมีคน (ร้านอื่น) ไปบอกตำรวจให้เราเอาไม้ลงมาทำไม่ได้ ตำรวจมาล้อมบ้านก็เคย ทั้งที่ไม่พบอะไร ปัญหารอบด้าน จึงตัดสินใจเลิก ไม่ทำธุรกิจ ในช่วงแรกๆที่เลิกก็ยังคงรับออเดอร์จากลูกค้าเก่าอยู่ แต่ยังคงเจอปัญหาเรื่องเบี้ยวได้อีก

เขายังกล่าวถึงเพื่อนผู้ประสบความสำเร็จในธุรกิจคนอื่นว่า

ที่บ้านป่าหามากมีนับสิบคน (แบบนี้) สำหรับเพื่อน ๆ ที่มีทั้งยังทำร้านอยู่และเลิกไปแล้วว่าหลายคนยังประสบชะตากรรมต่าง ๆ คนที่ยังทำร้านบางคนยังยอมรับที่จะเลิกไม่ได้ ยังยึดติดกับการมีร้านก็ยังลำบากเป็นหนี้วันเวียนอยู่ สำหรับคนที่เลิกไปแล้วตอนนี้ที่ไม่มีแม่แต่บ้านจะอยู่แล้ว บางคนเจ้าของหุ้นที่ลาพุนยังมาตามทวงหนี้เป็นแสนอยู่ ทั้งที่ของที่ขายไปก็เก็บเงินมาไม่ได้ บางคนต้องติดคุกเพราะปัญหาที่หาเงินมาใช้หนี้เขาไม่ได้ก็มี (บันทึกภาคสนาม 11 มกราคม 2546)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านป่าหามาก กับหมู่บ้านถวาย

เนื่องจากพื้นที่ส่วนหนึ่งของบ้านป่าหามากเป็นที่ตั้งของศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลัก (ศูนย์นอก) ซึ่งเป็นแหล่งขายงานไม้แกะสลักที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลายมากในหมู่นักท่องเที่ยวควบคู่มากับศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลักสองฝั่งคลองภายในหมู่บ้านถวาย ดังนั้นชาวบ้านป่าหามากนอกจากทำงานเป็นแรงงานรับจ้างที่บ้านถวายซึ่งพบได้ที่ร้านคุณยุทธนาเป็นกลุ่มใหญ่แล้ว ยังมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งที่หาช่องทางในการผันตัวเองมาประกอบธุรกิจร้านค้าในพื้นที่ดังกล่าว ชาวบ้านป่าหามาก

กลุ่มนี้ส่วนใหญ่มีสถานประกอบการขนาดเล็กผลิตสินค้าป้อนร้านค้าของตน ซึ่งตั้งอยู่ที่ศูนย์หัตถกรรม (ศูนย์นอก)เจ้าของสถานประกอบการขนาดเล็กรายหนึ่งเล่าเกี่ยวกับธุรกิจของตนว่า

งานที่ทำเป็นงานแต่งเพดานติดโคมไฟมีลูกน้องช่วยอยู่ สามคน และเพราะมีร้านอยู่ที่นั่น(ศูนย์นอก)จึงมีลูกค้าใหม่ และเก่าอยู่เรื่อย ภรรยาจะเป็นคนขาย ร้านตั้งอยู่ที่โชนสี เสียค่าเช่าเดือนละ 600 บาท เป็นค่าเช่าที่ ส่วนอาคารสร้างขึ้นมาเอง งานที่ร้านส่วนใหญ่รับหุ้มมาจากที่ดอยสะเก็ด ที่ร้านมีออเดอร์ จากต่างประเทศด้วย (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

และยังพบว่ายังมีบางรายที่ทำธุรกิจร้านค้าโดยซื้อสินค้าที่ผลิตจากที่อื่นมาวางขาย

คุณ บอกว่าที่ร้านของตนไม่ได้ทำงานไม้เอง แต่ก็ต้องนำงานไม้ที่สั่งให้เขาทำ แล้วมาตามเก็บงานทั้งหมดก่อนที่จะนำมาวางขาย ให้แก่ลูกค้า(บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

ในส่วนที่เป็นแรงงานรับจ้างพบว่ามีการบ้านป่ามากทำงานในสถานประกอบการที่ร้านยุทธนา แต่เมื่อเปรียบเทียบจำนวนแล้วชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านมีมากกว่างานที่ทำ เป็นการรับงานมาทำที่บ้านของตนและได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น

ส่วนใหญ่แม่บ้าน เด็ก(ที่กำลังเรียนในโรงเรียน) และคนแก่ จะรับหุ้มไม้จากร้าน คิดเป็นค่าแรงและอุปกรณ์ได้ชิ้นละ 30 บาท รับเหมางานมาทำที่บ้าน ทำได้ประมาณวันละไม่เกิน 10 ชิ้น และสำหรับงานแกะ ผู้ชายเป็นคนทำ จะใช้เวลาแกะชิ้นละ 2-3 เดือน ได้ค่าจ้างเฉลี่ยวันละ 500-600 บาท (บันทึกภาคสนาม, 20 สิงหาคม 2544)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านป่าหมากกับหมู่บ้านถวาย

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเองภายในหมู่บ้าน

อันเนื่องมาจากทำเลที่ตั้งของหมู่บ้านป่าหมากมีพื้นที่ส่วนหนึ่งเป็นศูนย์หัตถกรรมไม้แกะสลัก ชาวบ้านมีโอกาที่จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประกอบธุรกิจการขายงานไม้แกะสลักที่ในศูนย์หัตถกรรมได้ง่าย ชาวบ้านส่วนหนึ่งเกี่ยวข้องกับการทำไม้แกะสลักในลักษณะเป็นผู้ผลิตงานป้อนร้านค้าของตนเอง ดังนั้นทั้งทักษะในการจำหน่ายเป็นสิ่งที่ชาวบ้านป่าหมากจำเป็นต้องใช้ในการประกอบอาชีพได้แก่การติดต่อสื่อสาร เจ้าของร้านชาวป่าหมากรายหนึ่งเล่าถึงปัญหาการประกอบอาชีพของตนที่พบว่า

ที่ร้านมีทั้งออเดอร์ต่างประเทศด้วย จากภูเก็ตและมาเลย์เซีย ตัวเขามาเองเลยตอนแรก แล้วแพคเกจจิ้งของ เรามีปัญหาเรื่องการติดต่อ ต้องอาศัยร้านข้างๆ มีคนพูดภาษาอังกฤษได้ เรียกเขามาช่วยตอนที่รับออเดอร์ของได้ (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

ชาวบ้านป่าหมากเจ้าของร้านค้าย่อยอีกรายหนึ่งเล่าถึงปัญหาที่ตนพบในการทำร้านว่า

ปัญหาที่คุณภาพสินค้าที่รับมาไม่เหมือนกัน แม้จะเป็นร้านที่รู้จักกันดีแล้วยังต้องตรวจดูให้ดี และคนซื้อจะต่อรองราคากันมาก และมักไปเปรียบเทียบกับร้านอื่นๆซึ่งมักขายตัดราคากัน แต่เราก็มีเทคนิคการขายบ้าง เช่นถ้าส่งของที่เป็นของตลาด ไม่ต้องมัดจำตอนสั่งทำก็ได้ มารับค่อยจ่ายเงิน แต่ถ้าเป็นของแปลกต้องมัดจำ เพราะถ้าไม่มารับ เราขายลำบาก (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปเป็นมุมมองของชาวบ้านป่าหมากว่า
ความรู้และทักษะที่ชาวบ้านป่าหมากต้องการคือ

1. ทักษะการสื่อสารด้านภาษาอังกฤษ แฟกซ์

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานที่ โรงงานบ้านถวาย

แรงงานบ้านป่าหมากเห็นว่าการมีทักษะการทำงานในโรงงานทุกอย่างได้จะช่วยงาน
ในโรงงานได้มาก จะส่งผลต่อค่าแรงให้สูงขึ้น
(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 2 มีนาคม 2546)

Px : มันต้องช่วยกัน ทำได้ทุกอย่าง ไม่ได้แยกเป็นแผนกใดแผนกหนึ่ง
ต้องเบ้ลิ้นกันไป

.....

P1 : ถ้าอันไหนเร่งต้องทำตรงนั้นก่อน

.....

P2 : ต้องได้ย้ายทุกคนต้องทำเป็นทุกอย่าง

.....

P3 : มีความรู้ติดตัว เรียนรู้ก่อน ถ้าเป็นทุกอย่าง ค่าจ้างก็แพงขึ้น

นอกจากนี้มองเห็นว่าการออกแบบงานที่แปลกใหม่จะให้ประโยชน์ทางด้านกร
ตลาด ขายได้ง่าย (สัมภาษณ์กลุ่ม 2 มีนาคม 2546)

P1 : จะมีไอเดียขึ้น เรื่องสี เรื่องดัดแปลงหุ่น เป็นหลายๆแบบ

P2 : เด็กๆชั้นประถม ความคิดของเขาเร็ว เด็กลูกหลานกลุ่มนี้
จะมาช่วยคิดงาน ค่าคิดนั้นแพง มาช่วยกันคิด ช่วยกัน
ออกแบบ แปลกๆ สวยๆยิ่งดีจะขายได้ดีใหญ่เลย

.....

P1 : เอาหม้อมาใบหนึ่ง ช่วยกันคิดจะดีใหญ่

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านป่ามากกว่าความรู้ และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือ การออกแบบสินค้า และการฝึกทักษะการทำงานไม้แกะสลักให้เป็นทุกทักษะในงานตกแต่งไม้

หมู่บ้านไร่

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านไร่ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านถวายเป็นอยู่เยื้องหมู่บ้านขุนคองขึ้นมา อยู่ภายใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแหวน มีขนาดหมู่บ้านใหญ่เป็นอันดับที่ 2 ในเก้าหมู่บ้าน หมู่บ้านไร่ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 216 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 734 คน สภาพทั่วไปของหมู่บ้านไร่มีบ้านเรือนที่ปลูกดูเกะกะไม่เป็นระเบียบนัก บรรยากาศภายในหมู่บ้านดูเงียบเหงา ภายใต้นโยบายคนหนุ่มสาวบ้านไร่มักไปทำงานนอกหมู่บ้าน (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544) หมู่บ้านไร่ไม่มีโรงเรียนของตนเองดังนั้นชาวบ้านไร่ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนบ้านต้นแก้วหรือโรงเรียนวัดขุนคองซึ่งตั้งอยู่ใกล้บ้าน

ตอนที่ 2. สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของชาวบ้านไร่มีรายได้เฉลี่ย 39,115 บาทต่อหัวต่อปี นับเป็นหมู่บ้านที่มีรายได้สูงสุดในบรรดาเก้าหมู่บ้าน ชาวบ้านไร่ได้ชื่อว่าเป็นผู้มีฝีมือในการสานเสื่อ 'คนบ้านไร่เมื่อก่อนเขาสานเสื่อกัน' นอกจากสานตะกร้าแล้วชาวบ้านทำนา ปลูกถั่วเหลือง และทำสวนลำไยที่อยู่รอบๆบริเวณบ้าน อย่างไรก็ตามงานที่รับจ้างทำที่บ้านไร่ เป็นงานที่รับจ้างมาจากร้านที่บ้านถวายเป็น

งานรับมาจากร้านที่บ้านถวายเป็น.....ป่าจะรับตะกร้าที่ทำสีพื้นขาวแล้ว มาตกแต่งด้านนอกด้วยหวายถัก ทำงานนี้มานาน 12 ปี ที่ถักได้เพราะ ถักกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่แล้ว (บันทึกภาคสนาม , 23 สิงหาคม 2544)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักกับหมู่บ้านถวายเป็น

หมู่บ้านไร่เป็นหมู่บ้านที่มีพื้นที่ติดต่อกับหมู่บ้านขุนคอง ชาวบ้านไร่มีความชำนาญพิเศษ(specialization)ในงานสานไม้ไผ่ เช่น ตะกร้า กระบุง เช่นเดียวกับชาวขุนคอง งานรับจ้างที่ว่าจ้างมาที่หมู่บ้านไร่จึงเป็นงานประเภทงานไม้ไผ่ สานทำเป็นหุ่นเพื่อที่จะนำไปตกแต่งทำเก้าอี้ตามศิลปะแบบถวายเป็น

งานรับมาจากร้านที่บ้านถวายเป็นป่าจะรับตะกร้าที่ทำสี่พื้นขาว
แล้วมาตกแต่งด้านนอกด้วยหวายถัก ทำงานนี้มานาน 12 ปี ที่ถักได้
เพราะถักกันมาตั้งแต่รุ่นพ่อแม่แล้ว (บันทึกภาคสนาม , 23 สิงหาคม 2544)

ชาวบ้านไร่ไม่ทำธุรกิจงานไม้แกะสลัก มีเพียงงานรับจ้างที่พบในหมู่บ้านไร่ งานรับจ้างที่พบในสองลักษณะคือการทำงานรับจ้างไปทำงานที่โรงงานที่บ้านถวายเป็นคิดค่าจ้างรายวัน ซึ่งพบว่ามีกรรวมกลุ่มใหญ่ที่โรงงานของคุณอรศวล หรือคุณกรรณิการ์ และมีการรับงานจากโรงงานที่บ้านถวายเป็นมาทำที่บ้าน อย่างไรก็ตามพบว่าชาวบ้านไร่เดินทางไปทำงานที่โรงงานในบ้านถวายเป็นมากกว่ารับงานขึ้นมาทำกันที่บ้านของตนเอง

ชาวบ้านไร่มีแต่ทำงานรับจ้าง แต่มีคนไปทำที่โรงงานที่บ้านถวายเป็น
มากกว่ารับจ้างทำที่บ้าน ประมาณสองส่วนทำที่โรงงาน และหนึ่ง
ส่วนทำที่บ้าน (บันทึกภาคสนาม , 14 มกราคม 2546)

ในรายชื่อผู้ที่รับงานขึ้นมาทำ นอกจากรับงานมาจากโรงงานที่บ้านถวายเป็นโดยตรงแล้ว บางรายรับงานที่แบ่งมาจากศูนย์หรือหน่วยรับในหมู่บ้านใกล้เคียงมาทำในช่วงเวลาว่างจากงานประจำ

ทำงานไม้แกะสลัก โดยรับงานต่อมาจากเพื่อนบ้านอีกทอดหนึ่ง
ช่วยทำเส้น เป็นลดเวลาและขั้นตอนการทำงานของเขาเอง เราต้อง
ลงทุนวัสดุอุปกรณ์เราเอง เขาให้ค่าจ้างชิ้นละ 10 บาท ทำได้วันละ
15-20 ชิ้น ประมาณช่วงเดือนตุลาถึงมกราคมจะมีออเดอร์มาก
ส่วนสิงหา กันยาไม่ค่อยมี ตนเองรับทำของหลายเจ้า (บันทึกภาคสนาม ,
14 มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านไร่

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเอง ภายในหมู่บ้าน

เนื่องจากชาวบ้านไร่มีความชำนาญพิเศษในงานไม้ไผ่และถักหวายตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษแล้ว งานที่รับมาทำในหมู่บ้านส่วนใหญ่จึงเป็นงานประเภทงานสานและงานถัก ซึ่งเป็นงานถนัดของชาวบ้านในวัยผู้ใหญ่ ส่วนเด็กรุ่นใหม่จะทำงานไม้ตกแต่งที่รับจ้างอยู่ทั่วไปคืองานแต่งเส้น ชัดเก่า ลงแวกซ์ และติดกระจก บางคนรับจ้างทำงานไม้แกะสลักในช่วงที่ว่างจากงานประจำที่ทำอยู่ในเมือง เช่น เป็นพนักงานบริษัทชิ้นส่วนเครื่องไฟฟ้า หญิงสาวคนหนึ่งที่ได้รับงานแต่งเส้นไปทำในช่วงวันหยุดให้ความเห็นเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่จำเป็นในการทำงานไม้แกะสลักว่า

ความรู้ที่อยากให้เด็กเรียนในโรงเรียนคือให้ลองฝึกการทำงานที่บ้านให้ชำนาญไว้ก่อน ให้ออกแบบผลิตภัณฑ์เป็น ฝึกการทำงานเป็นกลุ่มและช่วยกันคิด ช่วยกันออกแบบแต่งเส้น ทาสี ตกปลายงา เรียนพันธ์ และเรียนภาษาต่างประเทศ
(บันทึกภาคสนาม, 14 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านไร่ว่าความรู้และทักษะที่ชาวบ้านไร่ต้องการเพิ่มเติมจากทักษะความชำนาญในการสานไม้ไผ่ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว หากชาวบ้านไร่มีความรู้เรื่อง

1. การฝึกความชำนาญในทักษะพื้นฐานการทำงานไม้แกะสลัก
2. การออกแบบผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับการแต่งเส้นสี
3. ภาษาต่างประเทศ

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่เป็นกลุ่มแรงงานที่ทำงานที่ โรงงานบ้านถวายเป็น

แม้หมู่บ้านไร่จะตั้งอยู่ห่างไกลจากบ้านถวายไปทางใต้ แต่แรงงานบ้านไร่กลุ่มนี้เป็นแรงงานที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้านถวายไม่มีการเดินทางเข้าเย็นเพื่อเข้ามาทำงานที่หมู่บ้านถวาย แรงงานกลุ่มนี้มองเห็นว่าควรให้เด็กได้เรียนรู้และฝึกทักษะการทำงานไม้ในขั้นตอนต่าง ๆ จะได้ทำงานได้หลายอย่าง สามารถทำงานตามถนัดได้และสามารถทำงานได้ทั้งในและนอกเวลา มีรายได้เพิ่มขึ้น

P1: สอนให้เด็กเขารู้ว่าขั้นตอนการทำงานแต่ละขั้นคืออะไรว่ามีขั้นตอนทั้งหมดในการทำเป็นอย่างไร เพราะเด็กบางคนรู้ บางคนยังไม่รู้ทำงานเป็นหลายอย่างมีรายได้มากขึ้น

P2: ให้เลือกทำงานที่สะดวกและทำงานที่ตัวเองชอบและถนัดแล้วจะทำได้นาน ถ้าไม่ชอบและคิดว่าเป็นเพราะได้ค่าจ้างแพงดีอาจจะไปไม่รอด เพราะไม่ถนัด เราจะทำไม่ได้

(สัมภาษณ์กลุ่ม 4 มีนาคม 2546)

ให้ความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันในกลุ่มผู้ทำงานร่วมกัน

P1 : บางครั้งเราต้องมีช่วยเหลือกันในกลุ่มเพื่อนฝูง เช่นเมื่อญาติเพื่อนเสียเราก็ต้องขมขยุดงานไปช่วย แม้จะไม่ได้เงินค่าจ้างในวันนั้น เราก็จะได้ความช่วยเหลือจากเพื่อนภายหลัง

(สัมภาษณ์กลุ่ม 4 มีนาคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านชุมชนคว่าความรู้และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือการฝึกทักษะการทำงานไม่แกะสลักให้เป็นทุกทักษะงานตกแต่งไม้

หมู่บ้านหนองไขง

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านหนองไขง ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านถวาย มีขนาดเล็กที่สุดในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน หมู่บ้านหนองไขงอยู่ใต้ความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลขุนคง บ้านหนองไขงประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 87 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 349 คน สภาพทั่วไปของหมู่บ้านหนองไขงเป็นหมู่บ้านขนาดเล็ก ชาวบ้านปลูกบ้านอยู่รวมกันเป็นกลุ่มที่เป็นญาติพี่น้องกัน ตัวบ้านมักปลูกเป็นสองชั้นครึ่งตึกครึ่งไม้ กว้างสบาย มีเนื้อที่เหลือพอสำหรับปลูกต้นลำไย บ้านละ 1-2 ต้น บ้านส่วนใหญ่ร่มรื่นสบาย เพราะปลูกไม้ชิดกันและมีการปลูกไม้ใบไม้ดอกรอบๆบ้าน (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544) ชาวบ้านส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนบ้านต้นแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่ใกล้ชุมชนหมู่บ้านหนองไขง

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านหนองโงง ชาวบ้านมีรายได้เฉลี่ย 37,011 บาทต่อหัวต่อปี จัดว่ามีรายได้สูงเป็นลำดับที่ 2 ในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน "ชาวบ้านส่วนใหญ่ทำนา และมีที่นาเป็นของตนเอง แต่ไม่มาก เอาไว้ปลูกข้าวกิน หมัดหน้าก็นำปลูกลูกปลุกพริกขาย นอกจากนี้มีงานรับจ้างทำงานไม้ที่รับมาจากร้านที่บ้านถวายเป็นทำไม้ ชัด กักเส้น และตัดกระจก "(บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544) แต่ที่น่าสังเกตคือภาวะหนี้ของชาวบ้าน จากคำบอกเล่าของแม่บ้านคนหนึ่ง

แทบทุกบ้านเป็นหนี้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส) กำลังอยู่ในระหว่างใช้นี้กัน มีบางคนกู้เงินมาแล้วนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามที่แจ้ง เช่นบอกว่าจะซื้อวัวเพื่อมาเลี้ยงแต่กลับนำเงินไปซื้อมอเตอร์ไซค์เงินก็หมดเพราะไม่ได้เอามาลงทุน จึงไม่สามารถใช้นี้ได้" (บันทึกภาคสนาม, 23 สิงหาคม 2544)

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักกับหมู่บ้านถวาย

ชาวบ้านหนองโงงเคยมีทั้งเจ้าของธุรกิจงานไม้แกะสลักรายย่อยและรายใหญ่ แต่ตอนนี้เลิกกิจการไปแล้ว รายหนึ่งเลิกร้านเพราะสามีเสียชีวิตแล้วไม่มีใครช่วย ตอนนั้นหันมาทำงานแกะสลักไม้ที่บ้าน

สามีเดิมเป็นเจ้าของร้านอยู่ ตนเองแต่งงานมาที่หลัง ช่วงนั้นประมาณ 1-2 ปีแรกยังขายดี เพราะยังไม่มีร้านเยอะ ที่ร้านไม่เคยมีปัญหาเกี่ยวกับการเบียดจ่ายเงินของลูกค้า เพราะขายเงินสด สินค้าที่ขายในร้านเป็นนางไหว้ ขนาด 8 นิ้ว และ 10 นิ้ว เป็นงานชิ้นไม่ใหญ่ และได้แสดงความคิดเห็นว่าทำงานที่บ้านนี้ก็ดี เพราะไม่ต้องลงทุน เขาจ้างทำ เอาหุ่นไม้มาให้ เราแต่งรายละเอียดในไม้ให้สวยให้(บันทึกภาคสนาม 14 , มกราคม 2546)

อีกรายหนึ่งเป็นเจ้าของร้านขายใหญ่ เป็นรู้จักกันดีในหมู่บ้านหนองโง มีบ้านและร้านตั้งอยู่ที่ปากทางเข้าบ้านถวาย แต่ตอนนี้เลิกกิจการไปแล้วเช่นกัน ในขณะนี้ยังไม่พบว่ามีใครในหมู่บ้านหนองโงที่เป็นเจ้าของธุรกิจร้านค้าที่ศูนย์หัตถกรรมบ้านถวายทั้งสองแห่งคือที่ศูนย์นอกและสองฝั่งคลอง มีแต่ชาวบ้านหนองโงที่ทำงานรับจ้างทั้งในโรงงานที่บ้านถวายรับค่าแรงรายวัน และรับงานมาทำที่บ้านของตนรับค่าแรงเป็นรายชิ้น

ไม่มีใครเป็นเจ้าของธุรกิจหรือทำงานในโรงงานขนาดใหญ่เลยในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่ทำงานรับจ้างทั้งสิ้น มีสองลักษณะคือไปรับจ้างทำงานไม้แกะสลักที่โรงงานหรือที่ร้านที่บ้านถวายกับรับงานมาทำเองที่บ้าน และเล่าให้ฟังด้วยว่าเคยมีเหมือนกันที่เป็นเจ้าของร้านร้านหนึ่งเป็นร้านขายไม้แกะสลักที่ใหญ่มากตั้งอยู่ที่ปากทางเข้าบ้านถวายชื่อรัตนารณ์ แต่ตอนนี้ร้านเจ๊งไปแล้ว (บันทึกภาคสนาม 14 , มกราคม 2546)

งานรับจ้างที่ชาวบ้านทำกันอยู่มีสองลักษณะคือไปรับจ้างทำงานไม้แกะสลักที่โรงงาน ทั้งในลักษณะของการรับค่าจ้างงานเป็นรายวัน ซึ่งพบว่ามีการทำงานด้านงานไม้แกะสลักและงานหีบห่ออยู่เป็นกลุ่มใหญ่อยู่ที่ร้านยุทธนา และที่สถานประกอบการขนาดใหญ่อื่นที่บ้านถวาย ส่วนการรับงานมาทำเองที่บ้านรับค่าจ้างเป็นรายชิ้น งานที่รับมาทำที่บ้านเป็นงานไม้ตกแต่งมากกว่างานแกะสลักไม้ โดยปกติแล้วแม่บ้านจะทำงานไม้ตกแต่ง ส่วนพ่อบ้านจะเข้าไปรับจ้างทำงานหีบห่อ(แพ็คกิ้ง)อยู่ที่ร้านค้าที่ศูนย์หัตถกรรมทั้งสองแห่ง "ผู้หญิงที่บ้านหนองโงส่วนใหญ่ทำงานไม้สลักที่บ้าน ส่วนผู้ชายเขาทำงานแพ็คกิ้งที่ร้านที่ศูนย์กัน" (บันทึกภาคสนาม, 14 มกราคม 2546)

งานรับจ้างที่ทำกันภายในหมู่บ้านหนองโงมักได้รับการอำนวยความสะดวกจากเจ้าของร้านดูแลรับส่งงานให้ ส่วนใหญ่จะรับทำงานให้กับร้านประจำของตนไม่รับจ้างทั่วไป แต่ไม่พบว่ามีกรรับเหมางานแล้วกระจายงานไปให้ผู้อื่นทำอีกทอดหนึ่งที่บ้านหนองโงเช่นที่เห็นได้จากบ้านขุนคงและบ้านกาต

เจ้าของร้านเขาเป็นคนมารับและเอางานมาส่งให้เป็นประจำ แต่เราจะเป็นคนออกค่าวัสดุอุปกรณ์เอง งานที่ทำประมาณ 100 ชิ้น ใช้เวลาทำ 1 เดือน จ่ายเป็นวีคๆละ 4-5 พันบาท โดยที่ร้านจะเป็นคนกำหนดราคาค่าจ้าง ถ้าหากงานยากจริงเขาก็จะเพิ่มค่าจ้างให้ ที่บ้านนี้รับจ้างทำให้ร้านเดียว มีงานทำตลอดทั้งปี ทำทุกวันไม่มีวันหยุด (บันทึกภาคสนาม 14 , มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้านหนองโฆง

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเองภายในหมู่บ้าน

ด้วยความสะดวกรสบายที่ได้รับจากเจ้าของโรงงานไม้แกะสลักที่บ้านถวายเป็นการรับส่งงานไม้ที่มาจ้างแม่บ้านหนองโฆงทำกันหมู่บ้าน และรายได้ดีจากการทำงานหีบห่อที่โรงงานหรือร้านขนาดใหญ่ที่บ้านถวายเป็นของพ่อบ้าน ชาวบ้านส่วนใหญ่ยังคงทำงานรับจ้างอยู่ อย่างไรก็ตามเนื่องจากทำเลที่ตั้งหมู่บ้านหนองโฆงเป็นอีกหมู่บ้านหนึ่งที่มีพื้นที่อยู่ใกล้เคียงกับศูนย์หัตถกรรมงานไม้แกะสลัก (ศูนย์นอก) ช่างแกะสลักไม่รับจ้างหญิงคนหนึ่งแสดงความสนใจที่จะทำธุรกิจร้านค้า แต่ไม่ได้ทำได้ด้วยเหตุผลว่า ' แต่ปัญหาอยู่ที่ยังไม่รู้ว่าเอาเงินทุนมาจากไหน' (บันทึกภาคสนาม 14 มกราคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านหนองโฆงว่า ความรู้และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือการฝึกทักษะการทำงานไม้แกะสลักให้เป็นทุกทักษะทั้งงานแกะสลักไม้และงานตกแต่งไม้

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านหนองโฆงกลุ่มแรงงานที่กำลังทำงานที่โรงงานบ้านถวายเป็น

แรงงานชาวบ้านหนองโฆงมองเห็นความสำคัญของการประกอบธุรกิจด้านการผลิตงานไม้ว่าต้องอาศัยความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบ เน้นที่การออกแบบประดิษฐ์จากเศษ

ไม้ที่เหลือจากโรงงาน เน้นการฝึกฝนทักษะการออกแบบจากเศษไม้ ให้มีการฝึกปฏิบัติในโรงงานเพื่อหาความถนัดของตนเองตั้งแต่อยู่ในโรงเรียน

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

P1 : (...) เอาเศษไม้ที่เหลือมาทำ

.....

P2 : จากเศษไม้ที่เราเคยแกะทิ้ง แต่เราไม่ทิ้ง

.....

P3 : ถ้าสมมุติว่าเราจะมีงานดีไหนอะไร ทำได้ไหม

.....

P2 : จริงๆแล้วมีแบบ แต่เราต้องทำอย่างอื่น เพราะไม่พอ เพราะไม้ที่เหลือเศษนั้นเป็นดั่งทั้งนั้น

.....

P1 : ทางโรงเรียนน่าจะให้เราออกแบบมากกว่า เพราะเขาเห็นอยู่ทุกวัน แข่งขันโชว์ออกแบบ เพราะว่าแถวนี้มันเป็นตลาดรวมอยู่แล้ว พวกนี้เขาอยู่แถวนี้เห็นทุกวัน มันจะคุ่นๆตา งานดีไหนใหม่ๆ มันจะมีตรงนี้ตรงศูนย์ตรงนี้ อย่างโรงงาน แข่งขันกันใครมีไอเดียอะไร แข่งกัน เอาเศษไม้ที่ใช้ในโรงงาน แข่งกันนี้แหละ ของใครได้รางวัลแล้วเราจะเอาแบบที่ได้ไปทำ แล้วขาย ให้โอกาสคนในโรงงาน

.....

P3 : แข่งขันการประกวดงาน เพื่อให้เกิดงานใหม่ ๆ ขึ้นในเชิงสร้างสรรค์

กลุ่มแรงงานเห็นว่าการเตรียมตัวเด็กในการประกอบอาชีพงานไม่เป็นสิ่งที่ควรทำตั้งแต่วัยเรียนในโรงเรียน

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

P1 : มันต้องเริ่มตั้งแต่การฝึกงาน ในบางช่วงเช่น ในระหว่างเรียน ในช่วงปิดเทอม

.....

P2 : ต้องทำตั้งแต่ตอนเรียนนั่นแหละ

.....

P1 : ไม่งั้นไม่คิดทำ เขาจะหาตัวเองก่อน ให้เขาทำทันทีเลย เขาทำไม่ได้

.....

P2 : โรงเรียนต้องจัดโอกาสให้เด็ก ให้เขาชิมดูก่อนสักหน่อย

โรงเรียนอาจติดต่อกับสถานประกอบการให้ช่วย

.....

นอกจากนี้มองว่าการหาแหล่งเงินทุนสนับสนุนมีความสำคัญต่อการประกอบธุรกิจ

(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

P1 : ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมของภาค มันเป็นศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยมียอดให้ตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทขึ้นไป ไม่เกิน หนึ่งล้านบาท ทำโปรเจคเข้าไปให้ทางนั้น เขาดูด้วยว่าเราทำแบบไหน เขาขึ้นงานเข้าไปเขาจะดูจากเนื้องาน และดูความจำเป็นของโรงงานที่จะต้องใช้เครื่องจักร ปริมาณที่เสนอเข้าไป เราเอามาเพื่ออะไร ใช้ทำอะไรได้บ้าง (สัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านหนองไขงเกี่ยวกับความรู้และทักษะที่ชาวบ้านต้องการคือ

1. การออกแบบงานประดิษฐ์จากเศษวัสดุ
2. การฝึกทำงานในสถานประกอบการ
3. การหาแหล่งทุนสนับสนุนธุรกิจ

หมู่บ้านहारแก้ว

ตอนที่ 1 ที่ตั้งและสภาพทั่วไป

หมู่บ้านहारแก้ว ตั้งอยู่ด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของหมู่บ้านถวาย อยู่ไกลจากบ้านถวายมากที่สุดในแก้มหมู่บ้าน มีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 3 ในกลุ่มแก้มหมู่บ้าน บ้านहारแก้วอยู่ด้วยความดูแลขององค์การบริหารส่วนตำบลहारแก้ว ประกอบด้วยจำนวนครัวเรือน 166 ครัวเรือน และมีจำนวนประชากร 582 คน สภาพทั่วไปของหมู่บ้านहारแก้วเป็นหมู่บ้านที่มีถนนสายหลักเป็นถนนลาดยางสายเชียงใหม่ฮอดแล่นผ่าน สองข้างทางเป็นที่ตั้งของร้านค้ามากมาย อาทิ เช่น ร้านขายของชำ ร้านขายหมวก ร้านขายน้ำกรองขวด ร้านสนุกเกอร์ ร้านค้าขายเครื่องตีมี ร้านตัวแทนขายรถยนต์ รวมทั้งมีน้ำมัน ลักษณะของที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ที่ตั้งอยู่ริมถนนจะสร้างเป็นลักษณะอาคารแถว หรือต่อเติมส่วนหน้าของบ้านทำเป็นห้องเพื่อใช้เป็นพื้นที่สำหรับขายของ หมู่บ้านहारแก้วมีประชากรอยู่ค่อนข้างหนาแน่น ภายในหมู่บ้านมีถนนดินลูกรังเชื่อมต่อกันอย่างทั่วถึงทุกซอย ชาวบ้านहारแก้วมีวิถีชีวิตคล้ายคนในชุมชนเมืองมากกว่าชนบท ซึ่งต่างกับชาวบ้านจากหมู่บ้านอื่นอีกแปดหมู่บ้าน บ้านहारแก้วมีการรวมกลุ่มของชาวบ้านในรูปแบบของสมาคมต่างๆ เช่นสมาคมแม่บ้านชาวहारแก้ว และสมาคมพืชผลทางการเกษตร ที่ทำการของสมาคมทั้งสองสามารถมองเห็นว่าตั้งอยู่ริมถนนสายหลัก ชาวบ้านहारแก้วสำเร็จการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนบ้านहारแก้ว ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษาของชุมชนหมู่บ้านहारแก้ว

ตอนที่ 2 สภาพเศรษฐกิจและอาชีพ

สภาพเศรษฐกิจของหมู่บ้านहारแก้ว ชาวบ้านहारแก้วมีรายได้เฉลี่ย 31,289 บาท ต่อหัวต่อปี นับอยู่อันดับ 5 ในกลุ่มแก้มหมู่บ้าน และเมื่อเปรียบเทียบสภาพทางเศรษฐกิจของชาวบ้านहारแก้วกับชาวบ้านอื่นในอำเภอหางดง ชาวบ้านहारแก้วประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ปลูกถั่วเหลือง และทำสวนลำไย เป็นอาชีพหลัก และงานรับจ้าง ได้แก่รับจ้างเย็บหมวก รับจ้างเย็บเสื้อผ้าสำเร็จรูป รับจ้างก่อสร้างบ้าน นอกจากนี้พบว่ามีธุรกิจขนาดเล็กที่ทำในครอบครัว เช่น การทำเตาประหยัดพลังงาน และตู้ซอมรด เป็นต้น การคมนาคมติดต่อของชาวहारแก้วกับหมู่บ้านอื่น อำเภอ และจังหวัด ทำได้สะดวกรวดเร็ว ส่งผลให้สามารถดึงดูดชาวบ้านที่อื่นให้มาติดต่อค้าขายด้วย ตัวอย่างเช่น โรงงานทำเตาประหยัดพลังงานที่บ้านहारแก้ว มีตลาดสำคัญอยู่ที่ลำปาง แม่สอด แมริม และเชียงราย เป็นต้น (บันทึกภาคสนาม, 24 สิงหาคม 2544) ความสะดวกทางการคมนาคมนี้องเองที่มีส่วนสำคัญในการ

สนับสนุนให้สภาพเศรษฐกิจของบ้านहारแก้ว ปัจจุบันมีชาวบ้านบางส่วนเข้าทำงานในโรงงานไม้แกะสลักที่ตั้งขึ้นในเขตบ้านहारแก้ว

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์ทางการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักกับหมู่บ้านถวายเป็น

บ้านहारแก้วเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างจากหมู่บ้านถวายเป็นมากที่สุดในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน ระยะทางไกลนี้เป็นสาเหตุที่ทำให้ไม่พบว่ามีชาวบ้านहारแก้วเดินทางมารับจ้างทำงานไม้แกะสลักบ้านถวายเป็นรายวัน หรือไม่มีชาวบ้านคนใดที่รับจ้างทำงานเป็นรายย่อยเช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่นในกลุ่มเก้าหมู่บ้าน แรงงานบ้านहारแก้วทำงานที่บ้านถวายเป็นเฉพาะในกรณีที่แต่งงานมาอยู่กับครอบครัวสามีที่บ้านถวายเป็น ซึ่งจะรับจ้างทำงานในสถานประกอบการที่บ้านถวายเป็น (บันทึกภาคสนาม, 25 กุมภาพันธ์ 2546) แต่มีการทำงานไม้แกะสลักภายในหมู่บ้านहारแก้ว

หมู่บ้านहारแก้วปัจจุบันมีโรงงานทำงานไม้แกะสลักอยู่สามโรงงาน เจ้าของโรงงานดังกล่าวล้วนแต่เคยมีประสบการณ์การทำงานจากบ้านถวายเป็นมาก่อน (บันทึกภาคสนาม 24 สิงหาคม 2544) โรงงานสองโรงงานสร้างขึ้นเป็นเอกเทศแยกออกจากบ้านที่อยู่อาศัย ส่วนโรงงานขนาดเล็กตั้งอยู่ในบริเวณบ้าน โดยเจ้าของทำการต่อเติมพื้นที่หน้าบ้าน และจัดเป็นที่ไว้สำหรับวางหุ่นไม้และให้คนงานนั่งทำงาน

คนงานคนหนึ่งเล่าว่าอาชีพเดิมบ้านนี้เขาทำงานไม้ส่งบ้านถวายเป็น แต่งานไม่มากเท่านี้ เดิมนั้นเขาส่ง(สินค้า)โดยตรงไปที่กรุงเทพฯ ด้วย..... นอกจากบ้านนี้แล้ว ยังคงมีโรงงานทำงานไม้ขนาดใหญ่ที่บ้านहारแก้วอยู่อีกสองโรงงาน มีคนงานโรงละ 20-30 คน มีชาวบ้านไปทำที่นั่นเยอะ (บันทึกภาคสนาม 24 สิงหาคม 2544)

การขยายตัวของตลาดไม้แกะสลักบ้านถวายเป็นที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ประกอบกับประสบการณ์เดิมที่เคยทำงานเกี่ยวข้องกับงานไม้แกะสลักมาก่อน ทำให้ผู้ประกอบการชาวบ้านहारแก้วพยายามที่จะมีส่วนแบ่งตลาดงานไม้แกะสลักจากตลาดถวายเป็น ชายหนุ่มวัย 26 ปีสองคน เจ้าของโรงงานสร้างใหม่เมื่อปี 2544 เริ่มธุรกิจการผลิตงานไม้แกะสลักในพื้นที่บ้านहारแก้ว พยายามใช้วิธีการหาวิธีการแบ่งส่วนตลาดไม้แกะสลักบ้านถวายเป็น ได้เล่าถึงวิธีการหาตลาดของตนเองว่า

ลูกค้าต่างประเทศโดยตรงของเรามีอิสราเอล ฝรั่งเศส แต่ญี่ปุ่น มีพ่อค้ามารับอีกที่ ตลาดในประเทศอยู่ที่จตุจักร ภูเก็ต สองแห่ง ตามห้างก็มีที่มานุญครองแต่จะมีพ่อค้าคนกลางมาวิ่งเอาไปขาย วิธีการขายตอนนี้ เราใช้วิธีให้พนักงานที่ขายของหน้าร้านที่บ้านถวาย แนะนำสินค้าเราให้กับลูกค้า โดยให้เบอร์โทรศัพท์เขาไว้ ถ้ามีคน โทรมาติดต่อ เราจะให้เขา 5 % คนขายของหน้าร้าน เขาเจอลูกค้า อยู่แล้ว (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

ผู้ประกอบการหนุ่มทั้งสองบอกเล่าถึงปัญหาด้านการตลาดที่ได้พบจาก ประสบการณ์ทำงานของตนว่า

เราต้องสนใจตลาด ต้องวิ่งตามตลาด เทคนิคการขาย คือต้องแบบใหม่ๆ ไม่มีใครเหมือน การออกแบบจะทำให้ราคาสูง ขึ้นด้วย มันมีการขโมยความคิดกันเราต้องยอมตรงนี้ แต่เรา มาเน้นที่การทำสี หุ่นเขาอาจเอาไปได้ แต่ทำสีเขาทำไม่ได้ การออกแบบใหม่ที่ไม่มีใครตาม จะมีเปอร์เซ็นต์ขายได้เยอะ (บันทึกภาคสนาม, 11 มกราคม 2546)

ตอนที่ 4 มุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักของชาวบ้าน
हारแก้ว

4.1 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านที่ทำงานอยู่ที่บ้านของตนเอง
ภายในหมู่บ้าน

การขยายตัวที่รวดเร็วของตลาดงานไม้แกะสลักที่บ้านถวายส่งผลต่อความ ต้องการมีส่วนร่วมในตลาดงานไม้แกะสลักมากขึ้น ชาวบ้านहारแก้วที่เคยเข้าไปทำงานและมีประสบการณ์ การเป็นเจ้าของร้านค้าที่บ้านถวายเข้าใจถึงสภาพการณ์การขยายตัวของตลาดงานไม้แกะสลักนี้ดี จึงสนใจที่จะผันตัวเองเข้าสู่ธุรกิจไม้แกะสลัก หมู่บ้านहारแก้วที่เคยเป็นที่รู้จักดีว่าเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ในอดีต ปัจจุบันเริ่มหันมาสนใจประกอบอาชีพงานไม้แกะสลักมากขึ้น

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านहारแก้วว่าความรู้ และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือการฝึกทักษะการทำงานไม้แกะสลักให้เป็นทุกทักษะทั้งงาน แกะสลักไม้และงานตกแต่งไม้

1. การหาลาด
2. เทคนิคการขาย
3. การออกแบบผลิตภัณฑ์

4.2 จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ชาวบ้านหารแก้วที่เป็นกลุ่มแรงงาน ที่ทำงานที่ในโรงงาน

กลุ่มแรงงานชาวบ้านหารแก้วมองเห็นความสำคัญของการ
ได้ฝึกประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทำไม้แกะสลัก
จริงในโรงงานว่าจำเป็นสำหรับแรงงานก่อนที่จะเข้ามาทำงานใน
โรงงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้จริงเมื่อเข้ามาทำงานในโรงงาน
(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

P1 : ถ้าเป็นทฤษฎีมันสอนไม่ได้ บอกได้ แต่จะนำไปปฏิบัติจริง
ไม่ได้ ต้องมีการฝึกปฏิบัติจริงๆในโรงงาน จะเข้าใจว่าขั้นที่ 1 และ 2
เป็นยังไง แต่ทำจริงอาจจะไม่ได้ รู้ว่าชัดเป็นยังไง แต่ชัดจริงแล้วได้
แค่นั้น ต้องมาลองทำดู บางคนก็ไม่ผ่าน

.....

P2 : ตรงนี้มันต้องใช้ประสบการณ์

.....

นอกจากนี้การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องเงิน ได้แก่การทำบัญชี จะช่วยให้แรงงาน
สามารถใช้จ่ายเงินอย่างเป็นระบบ รวมถึงมองเห็นว่าการได้รู้จักกับสถาบันทางการเงินของภาครัฐที่
สนับสนุนการประกอบธุรกิจตลอดจนเรียนรู้ระเบียบการใช้บริการจากสถาบันทางการเงินเหล่านั้น เพื่อ
จะได้สามารถใช้ประโยชน์ต่อตนเองในภายหน้า
(ในการสัมภาษณ์กลุ่ม 5 มีนาคม 2546)

P1 : เราต้องจัดล๊อคเงินไว้ นี่เขียนรายจ่ายประจำ และรายได้ประจำ แล้วจะเหลือเท่าไร คำนวณรายวัน

.....

P1 : ให้อู๋จ้กสถาบันทางการเงินที่จะช่วยเป็นแหล่งเงินของเราได้]
ให้เขาเรียนสถาบันการเงินที่จะมาช่วยเรา ระเบียบการให้บริการ การชำระคืน เขาจะใช้อย่างไร

จากข้อมูลเบื้องต้นสามารถสรุปจากมุมมองของชาวบ้านขุนควงว่าความรู้ และทักษะที่ชาวบ้านเกาะต้องการคือการฝึกทักษะการทำงานไม้แกะสลักให้เป็นทุกทักษะทั้งงานแกะสลักไม้และงานตอกแต่งไม้

1. การได้ฝึกปฏิบัติงานในโรงงาน
2. บัญชี เพื่อการใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ
3. เกี่ยวกับแหล่งเงินทุน สถาบันทางการเงิน ระเบียบวิธีในการให้บริการ

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลประชากรของชาวบ้านแก้มูบ้านและลักษณะความสัมพันธ์กับชาวบ้านถวายเป็นการประกอบอาชีพงานไม้แกะสลัก

ชื่อหมู่บ้าน	ขนาดครัวเรือน/ประชากร	รายได้เฉลี่ย	อาชีพพื้นฐาน	เอกลักษณ์	ความสัมพันธ์กับงานไม้แกะสลักบ้านถวาย
กาด	175/560	31,572	- เกษตร (ปลูกข้าว ถั่วเหลือง เลี้ยงสัตว์) - งานไม้แกะสลัก (แกะสลักไม้ ตกแต่งไม้)	มีช่างแกะไม้สลักฝีมือดี	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยมาทำภายในหมู่บ้าน - เจ้าของร้านค้าที่บ้านถวาย - รับจ้างเหมางานภายในหมู่บ้าน
เกาะ	162/560	28,131	- เกษตร (ทำนา สวนลำไย) - รับจ้าง (เย็บผ้า เย็บกระเป๋า) - งานไม้แกะสลัก (งานตกแต่งไม้)	รับจ้าง	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยมาทำภายในหมู่บ้าน
ขุนคอง	324/1,108	18,865	- เกษตร (ทำนา ทำสวน ลำไย เลี้ยงสัตว์) - งานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	ความชำนาญพิเศษ งานจักสานไม้ไผ่	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างเหมางานมาทำภายในหมู่บ้าน
เดื่อ	138/497	27,219	- เกษตร (ทำไร่ ปลูกถั่ว ปลูกข้าว) - ทำงานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่งและเฟอร์นิเจอร์ไม้อัด)	ความชำนาญพิเศษในการทำเฟอร์นิเจอร์โครงไม้อัดแต่งด้วยงานไม้ไผ่สาน	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยทำภายในหมู่บ้าน - รับจ้างเหมางานทำภายในหมู่บ้าน

ชื่อ หมู่บ้าน	ขนาด ครัวเรือน/ ประชากร	รายได้ เฉลี่ย	อาชีพพื้นฐาน	เอกลักษณ์	ความสัมพันธ์กับงานไม้แกะสลัก บ้านถวาย
ต้นเฮี อด	139/455	33,551	- เกษตร (ทำนา เลี้ยงสัตว์) - ทำงานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	มีช่างแกะหุ่นไม้ ฝีมือดี	- เจ้าของร้านที่บ้านถวาย รับจ้างรายย่อยทำภายในหมู่บ้าน - เจ้าของร้านและกิจการในพื้นที่ใกล้เคียงบ้านถวาย
ป่า หมาก	113/391	29,194	- เกษตร (ทำนา เลี้ยงสัตว์) - ทำงานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	มีพื้นที่เป็น ตลาดสินค้า	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยทำภายในหมู่บ้าน
ป่า หมาก	113/391	29,194	- เกษตร (ทำนา เลี้ยงสัตว์) - ทำงานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	มีพื้นที่เป็น ตลาดสินค้า	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยทำภายในหมู่บ้าน
ไร่	216/734	39,115	- เกษตร (ทำนา ปลูกถั่ว เหลือง ทำสวน ลำไย) - ทำงานในเมือง (เชียงใหม่และที่ บ้านถวาย) - ทำงานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	ความชำนาญ พิเศษด้านงาน สานไม้ไผ่และ งานถักหวาย	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยทำภายในหมู่บ้าน

ชื่อ หมู่บ้าน	ขนาด ครัวเรือน/ ประชากร	รายได้ เฉลี่ย	อาชีพ	เอกลักษณ์	ความสัมพันธ์กับงานไม้แกะสลัก บ้านถวาย
หนอง ไข่ง	87/349	37,011	- เกษตร (ทำนา ปลูกถั่วพริก) - งานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	รับจ้าง	- เป็นลูกจ้างรายวันที่บ้านถวาย - รับจ้างชิ้นงานย่อยมาทำที่บ้าน หนองไข่ง
หาร แก้ว	166/582	31,289	- เกษตร (ทำนา ปลูกถั่ว เหลือง ทำสวน ลำไย) - รับจ้าง (เย็บหมวก เย็บเสื้อ ผ้าลำเว็จรูป ก่อสร้าง ฯ) - ธุรกิจขนาดย่อม (เตาประหยัดพลัง งาน , อู่ซ่อมรถ ฯ) - งานไม้แกะสลัก (งานไม้ตกแต่ง)	- เป็นชุมชนเมือง - หมู่บ้านเกษตรกรรม ชั้นน้ำ	- เป็นเจ้าของสถานประกอบการ ไม้แกะสลักแต่อาศัยตลาดไม้แกะสลัก ที่บ้านถวาย